

Brüsszel, 2013.11.13.
COM(2013) 801 final

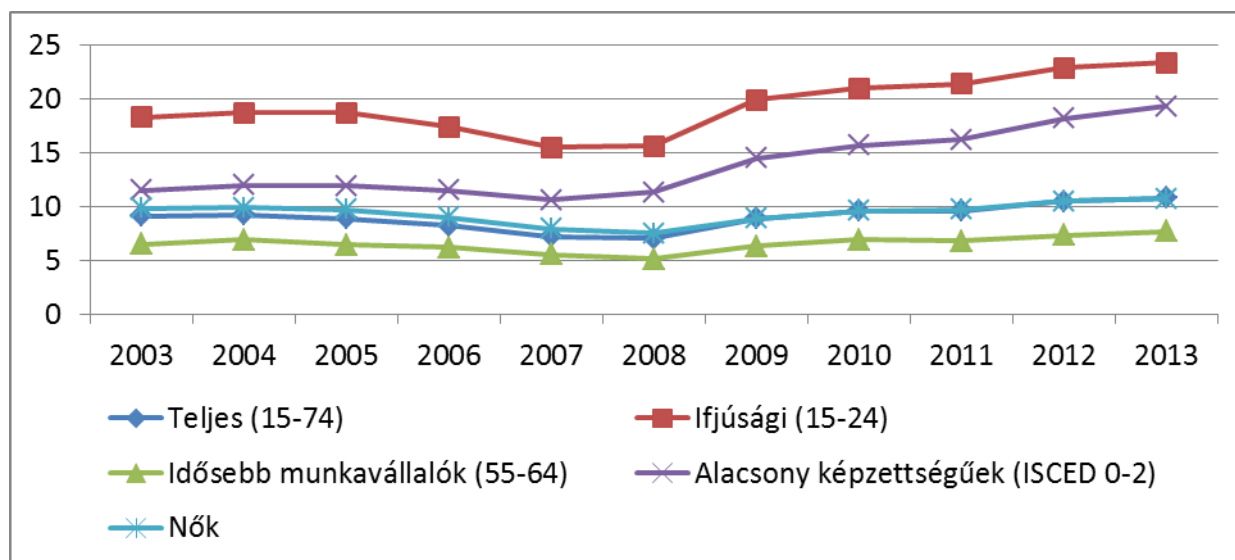
TERVEZET - KÖZÖS FOGLALKOZTATÁSI JELENTÉS

amely a Bizottság 2014. évre szóló növekedési jelentését kíséri

1. MUNKAERŐ-PIACI ÉS TÁRSADALMI TRENDKÉK ÉS KIHÍVÁSOK AZ EURÓPAI UNIÓBAN¹

Az EU-28-ban soha nem látott mértéket öltött a munkanélküliség. A munkanélküliségi ráta 2003 és 2008 között 2 százalékponttal csökkent ugyan, de a pénzügyi és gazdasági válság súlyos visszaesést okozott (1. ábra). 2008 (éves adat) és 2013 második negyedéve között az EU-28 (szezonálisan kiigazított) munkanélküliségi rátája 7,1%-ról 10,9%-ra emelkedett. Az idővel bekövetkező változások a különböző munkaerő-piaci csoportokat többé-kevésbé hasonlóan érintették, kevés kivétellel. Először is a jelek szerint az ifjúsági munkanélküliség érzékenyebben reagál a konjunkturális folyamatokra. Másodszor pedig a válság kitörésekor a munkanélküliség a férfiak körében gyorsabban nőtt, mint a nőkben, mivel a főleg férfi munkaerőt alkalmazó ágazatokat sújtotta. Ez abból is kitűnik, hogy 2008 és 2009 között a teljes munkanélküliség megugrása nagyobb volt, mint a női munkanélküliségé. A strukturális különbségeket tekintve a fiatalok, az alacsony képzettségű munkavállalók és a harmadik országbeli állampolgárok² körében sokkal magasabb a munkanélküliség aránya.

1. ábra: A munkanélküliségi ráta alakulása az EU-28-ban 2003 óta, teljes, ifjúsági, alacsony képzettségűek és idősebb munkavállalók

Megjegyzés: A 2013-as adatok a második negyedévre vonatkoznak; a 2003–2012-es adatok éves adatok; Forrás: Eurostat.

A munkanélküliség növekedése 2013 közepén megállt. A munkanélküliségi ráta 2013 kezdete óta viszonylag stabil. 2013 szeptemberében a munkanélküliek (szezonálisan kiigazított) száma összesen közel 26,9 millió volt. Az ennek megfelelő ráta 11% volt, amely hat egymást követő hónapon át nem változott. A jövőbe tekintve még korai lenne ezek alapján

¹ Ez a szakasz részben a foglalkoztatásról és társadalmi helyzetről szóló, 2013. márciusi uniós negyedéves áttekintésben foglalt részletes elemzésen alapul. Az oktatásra, képzésre és képzettségre vonatkozó részletekkel kapcsolatban lásd az Oktatási és Képzési Figyelő 2013-as kiadását.

² A harmadik országbeli állampolgárok munkanélküliségi rátája 2012-ben 21,3% -ot ért el, szemben a 2011-es 20,0%-kal és a 2008-as 14,4%-kal.

a trend megfordulásának kezdetére következtetni. A trendek EU-szerte sem hasonlóak. A 2012-es adatokkal összehasonlítva a munkanélküliség 16 tagállamban nőtt (legnagyobb mértékben Görögországban, Cipruson, Olaszországban és Hollandiában), és 12 országban csökkent (leginkább a balti államokban, Írországon és Magyarországon). Ezek az eltérések többé-kevésbé összhangban állnak a GDP alakulásával a tagállamokban.

A tartós munkanélküliség tovább emelkedik a válság elhúzódása miatt. 2013 második negyedévének végére a tartós munkanélküliség az EU-28-ban 12,5 millió fővel rekordszintet ért el, amely az aktív népesség 5%-ának felel meg. A tartós munkanélküliség 2008 óta nagyjából megduplázódott, Németország (ahol 2008 és 2012 között 4%-tól 2,5%-ra csökkent) és Luxemburg (ahol a ráta ebben az időszakban 1,5% körüli stabil szinten állt) kivételével valamennyi tagállamban nőtt. Az EU-28-ban 2013 második negyedévében a tartós munkanélküliség a teljes munkanélküliséghez viszonyítva 45%-ról 47,1%-ra nőtt (az EA-17-ben pedig 47,0%-ról 49,5%-ra).

A munkanélküliség nagy és növekvő eltéréseket mutat a tagállamok között, különösen az euróövezetben. A válság kezdete óta a munkanélküliség az euróövezet déli és perifériás részein nagymértékben emelkedett, más tagállamokban azonban sokkal kevésbé. 2013 augusztusában a munkanélküliségi ráta Ausztriában 4,9%, Németországban 5,2%, Luxemburgban 5,9%, míg Spanyolországban 26,6%, Görögországban pedig 27,6% volt³. Spanyolország és Görögország mutatói kiugróan magasak, de 16%-ot meghaladó rátákkal a munkanélküliség Portugáliában, Horvátországban és Cipruson is jóval az EU-28 átlaga felett van. A munkanélküliségi ráta legnagyobb év/éves (+ 4,4 százalékpontos 2012 szeptembere és 2013 szeptembere között) változását Cipruson mérték. A trend viszonylag negatív Hollandiában (bár alacsony szintről) és Olaszországban is, és kisebb mértékben Belgiumban, Bulgáriában, Horvátországban, Luxemburgban és Szlovéniában is.

Az ifjúsági munkanélküliség szintje továbbra is nagyon magas. 2013 szeptemberében az EU-28-ban az ifjúsági munkanélküliség az előző évhez képest 0,4 százalékponttal növekedve meghaladta a 23,5%-ot, azonban az utóbbi hat hónap során stabil maradt. A tagállamok között jelentős szórás mutatkozik: a 2013 szeptemberi adatok 7,7%-tól (Németország) és 8,7%-tól (Ausztria) 56,5%-ig (Spanyolország) és 57,3%-ig (Görögország) terjednek. Az utóbbi hónapokban a különbségek növekedése megállt, de továbbra is nagy.

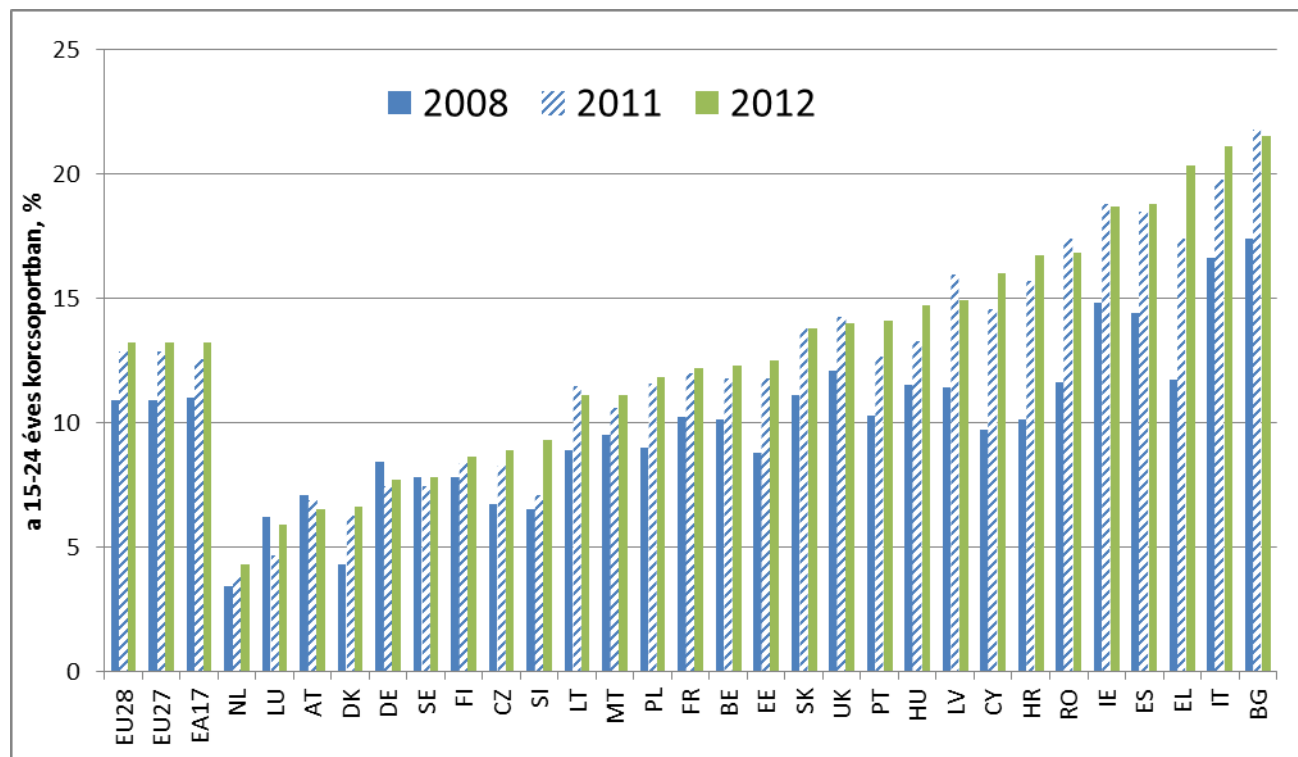
A nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) aránya tovább nőtt. 2008 és 2011 között a NEET-fiatalok aránya a 15–24 éves korosztályban 2 százalékponttal nőtt, 12,9%-ot érve el. (2. ábra) 2012-ben uniós szinten tovább nőtt a NEET-arány, de kisebb mértékben, mint az előző években, és nem minden tagállamban (csökkenést tapasztaltak Ausztriában, az Egyesült Királyságban, Lettországon, Litvániában, Romániában és Bulgáriában). A tagállamok nagy többségében (Lettország, Málta, Lengyelország, Franciaország, Belgium, Észtország, Szlovákia, az Egyesült Királyság, Portugália, Litvánia, Ciprus, Horvátország, Románia, Írország, Spanyolország, Görögország, Olaszország és Bulgária) továbbra is magasak a szintek, és a legújabb trendek különösen aggasztóak Görögországban és Szlovéniában, és kisebb mértékben Olaszországban és Magyarországon. A NEET-arányok a nők esetében valamivel magasabbak, mint a férfiakéban: 2012-ben a ráták 13,4% és 12,9% voltak. A NEET-jelenség főként az ifjúsági

---

³ Görögország esetében adatok csak júliusig állnak rendelkezésre.

munkanélküliség növekedésének tudható be, és kevésbé az oktatás hiányából fakadó inaktivitásnak.

2. ábra: Teljes NEET-arány a tagállamokban (15–24 éves korcsoport)

Forrás: Eurostat.

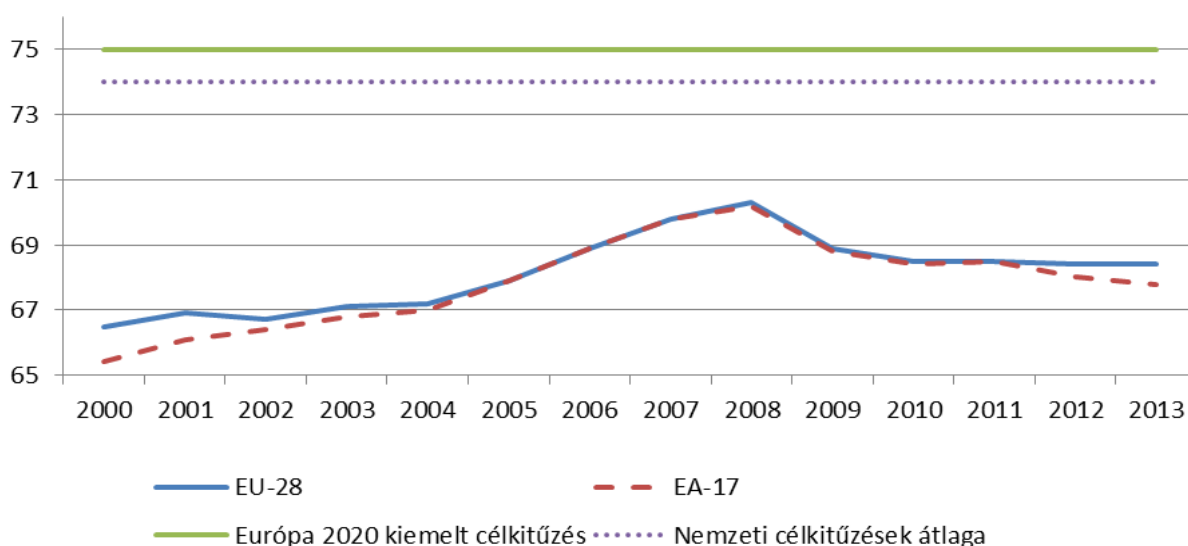
A korai iskolaelhagyás szintjei fokozatosan csökkennek. A korai iskolaelhagyás 2012-ben 12,7%-os szinten állt, az egy évvel korábbi 13,4%-hoz képest. A korai iskolaelhagyás továbbra is súlyos probléma, mivel körülbelül 5,5 millió embert érint, akik 40%-a munkanélküli. A arány 2012-ben 12 tagállamban volt alacsonyabb az Európa 2020-as stratégiában meghatározott 10%-os célkitűzésnél. A korai iskolaelhagyás Spanyolországban, Portugáliában és Máltán a legmagasabb, 20%-ot meghaladó arányokkal. **Európa jó halad a felsőfokú vagy azzal egyenértékű végzettséggel rendelkezők legalább 40%-os arányára vonatkozó célkitűzés 2020-ra történő elérése felé.** 2012-ben a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya 35,7% volt.

A válság ellenére az aktivitási ráta számos tagállamban tovább javult, főleg az (55–64 éves) idősebb munkavállalók és a nők aktivitási rátáinak növekedése révén. 2008 (Q2) és 2013 (Q2) között az EU-28-ban a 15–64 éves korosztály aktivitási rátája 70,7%-ról 71,9%-ra emelkedett, bár jelentős országok közötti eltéréseket mutatva. Az aktivitási ráta legnagyobb mértékben a Cseh Köztársaságban és Magyarországon nőtt, míg a legnagyobb csökkenést Dániában (bár igen magas induló szintről), Írországon és Horvátországban tapasztalták. Bár a nők aktivitási rátái idővel javultak, továbbra is nagy a szakadék a nemek között: 12,1 százalékpont 2013 második negyedében (a férfiakra vonatkozó ráta 78% szemben a nők 65,9%-os rátájával). Az aktivitási rátában a nemek közötti szakadék különösen nagy több déli

tagállamban, mint Görögország, Olaszország és Portugália. Néhány országban magasak a női aktivitási ráták, azonban a nők körében elterjedt a részmunkaidős foglalkoztatás, pl. 2013 második negyedévében Hollandiában (77,3%), Németországban (46,5%) és Ausztriában (45,6%).

A foglalkoztatási ráta továbbra is negatív tendenciát mutat, és a 20–64 éves férfiak és nők körében a 75%-os foglalkoztatottságra vonatkozó 2020-as célkitűzés eléréséhez ennek erőteljes megfordulására lenne szükség. A válság kezdete óta az EU-28-ban a foglalkoztatási ráták közel 2 százalékponttal csökkentek, 2012 végére 68%-ra. (3. ábra) Azóta a számadatok még tovább romlottak. 2012 második negyedéve és 2013 második negyedéve között a foglalkoztatási ráták az euróövezetben 0,06 százalékponttal és az EU28-ban 0,42 százalékponttal estek.

3. ábra: A foglalkoztatási ráták alakulása az EU-28-ban a 2020-as célkitűzéshez képest

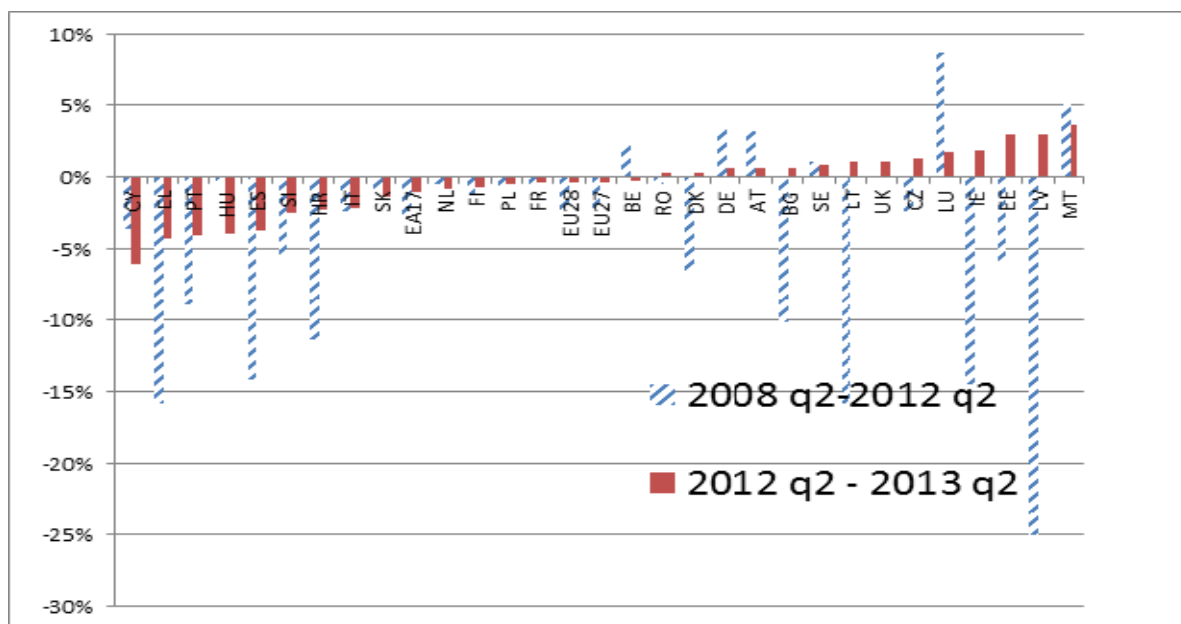
Megjegyzés: A 2000. és 2001. évi foglalkoztatási ráták az EU-27-re és nem az EU-28-ra vonatkoznak; a 2013-as adatok a második negyedévre vonatkoznak; Forrás: Eurostat (LFS) és Európa 2020 célkitűzések

A foglalkoztatási „nyereségek és veszteségek” eloszlása a válság során nem volt egyenletes. Míg a (20–64 éves) férfiak foglalkoztatási rátái több mint 3 százalékponttal csökkentek 2008 óta (2008-ban 77,9%-ról 2012-ben 74,5%-ra), a női foglalkoztatottság csak marginálisan csökkent, és a múlt év során még gyenge növekedést is mutatott. A növekedés jelentős volt az idősebb munkavállalók esetében (3,3 százalékpont 2008 óta, 2012-ben 48,8%-ot érve el, számottevő növekedéssel Belgiumban, Németországban, Franciaországban, Olaszországban, Luxemburgban, Magyarországon, Hollandiában és Lengyelországban), különösen a nők esetében (5,0 százalékpont). Az iskolai végzettséget tekintve a foglalkoztatottság csökkenése az alacsonyan képzettek körében volt a legnagyobb és a magasan képzettek körében a legkisebb. A harmadik országbeli (20–64 éves) állampolgárok foglalkoztatási rátája az EU-28-ban a 2010-es 58,5%-ról 2012-re 56,8-ra csökkent. A foglalkoztatást ágazatonként vizsgálva 2012 második negyedéve és 2013 második negyedéve között a legnagyobb veszteséget az építőipar (-4,5%), a mezőgazdaság (-1,5%) és a

feldolgozóipar (-1,2%) könyvelte el. A növekedés különösen jelentős volt az ikt területén (+2,5%). Bár az elmúlt öt év nem kedvezett az állandó foglalkoztatásnak sem, a legnagyobb kiigazítási terhet a határozott időtartamú munkaviszonyban történő foglalkoztatás viselte (a szerződéseket nem újították meg). Végül a teljes munkaidős foglalkoztatás már a negyedik egymást követő éve zsugorodik, 2008 utolsó negyedéve óta 8,3 millióval csökkent (-4,6%). Ezzel szemben a részmunkaidős foglalkoztatásban az elmúlt években egyenes növekedés volt tapasztalható, 2008 utolsó negyedéve óta 2,5 millióval több a foglalkoztatott, ami 6,4%-os növekedést jelent.

A foglalkoztatás növekedése az országok között eltéréseket mutat. A 4. ábra azt mutatja, hogy a tagállamok között egészen eltérőek a tapasztalatok, és 2012 második negyedévéig a foglalkoztatás növekedése különösen negatív volt Litvániában, Görögországban, Lettországban, Írországban és Spanyolországban. 2012 második negyedéve óta a foglalkoztatás a balti államokban és Írországban nőtt. Számos más tagállamban azonban csökkent, különösen Cipruson, Spanyolországban, Portugáliában és Magyarországon. Összefoglalva megállapítható, hogy néhány központi euróövezeti ország (valamint Málta) már viszonylag jól halad, miközben a foglalkoztatás a déli euróövezeti országokban, például Olaszországban és Spanyolországban tovább csökken, megerősítve a munkanélküliség terén tapasztalható növekvő különbségeket az euróövezetben (lásd fent).

4. ábra: A foglalkoztatás növekedése (foglalkoztatott személyek száma) 2008 második negyedéve óta tagállamonként

Megjegyzés: Magyarország és Horvátország: 2013 első negyedév Eurostat (nemzeti számlák), a Foglalkoztatási Főigazgatóság számításai

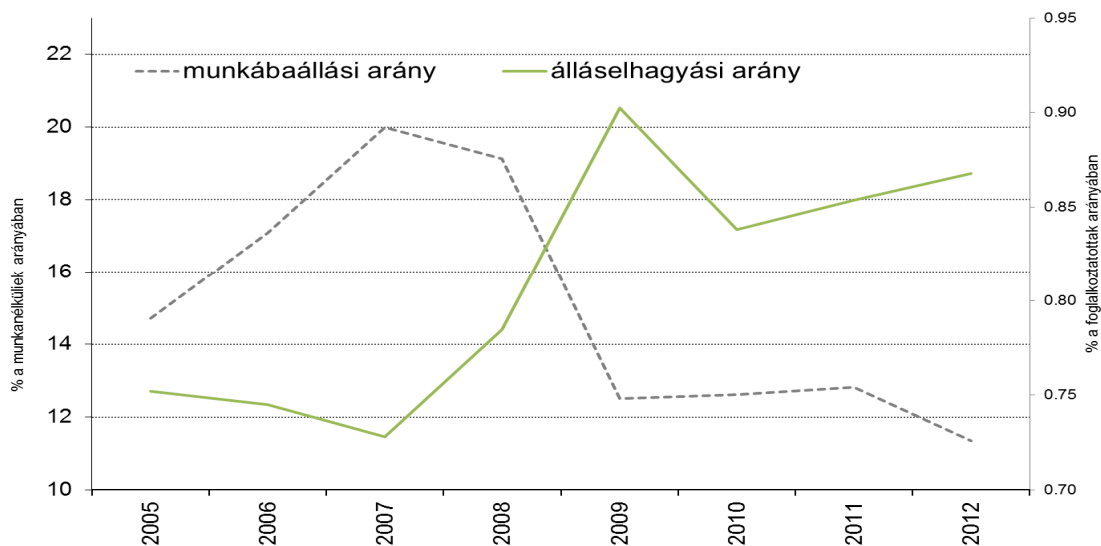
A foglalkoztatásban a jövőben kismértékű javulásra lehet számítani, főként a GDP-k várható növekedése miatt. Jelenleg a betöltetlen álláshelyek aránya nagyjából 1,5%-os, ami

2010 végétől többé-kevésbé az átlagnak felel meg.⁴ Előre tekintve, középtávon több tendencia is a munkahelyek számának további növekedése felé mutat, különösen bizonyos területeken. A technológiai fejlődés például újabb munkahelyeket hoz létre az ikt-ágazatban (2015-re 900 000 betöltetlen ikt pozíció várható), míg a népesség elöregedése az állami egészségügyi költségvetések jelenlegi megszorításai ellenére középtávon valószínűleg megnöveli a keresletet az egészségügyi dolgozók és az egészségügyi szolgáltatások iránt (2012-ben az egészségügyben foglalkoztatottak száma az EU-27-ben már megközelítette az egymillió főt). Továbbá a környezetbarátabb gazdaság a zöld munkahelyek számának növekedéséhez vezet (a foglalkoztatottak teljes száma 2000-ben 2,4 millió fő volt, 2008-ban 3,0 millió fő, és becslések szerint 2012-ben elérte a 3,4 milliót). A csúcstechnológiára támaszkodó más ágazatokban, például a közlekedési ágazatban is jelentős számú közepesen és magasan képzett munkaerő felvételére lehet számítani, például a légi közlekedésben és személyszállításban bekövetkezett növekedés, valamint azoknak az idősebb munkavállalóknak a magas aránya miatt, akik a közlekedési ágazatot 2020-ig várhatóan elhagyják.

A foglalkoztatási dinamikát főként a munkába állók arányának csökkenése befolyásolja.

A mögöttes dinamikát tekintve a foglalkoztatási ráta csökkenésének oka mind az álláshagyás emelkedő trendje, mind a munkábaállási arány csökkenése, amely utóbbi relatív értelemben fontosabb tényező (5. ábra).⁵ 2008 és 2012 között a munkába állók aránya 24 tagállamban csökkent, és csak háromban nőtt (Luxemburg, Németország és Hollandia). A legnagyobb csökkenést Dániában, Cipruson és Szlovéniában tapasztalták.

5. ábra: Munkábaállási és álláshagyási arány az EU-27-ben, éves átlagok 2005–2012

Forrás: Eurostat (LFS), a Foglalkoztatási Főigazgatóság számításai

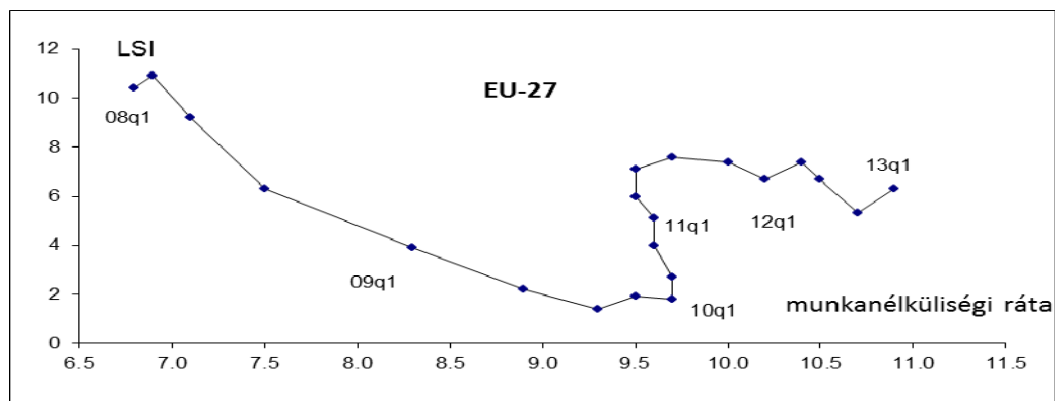
⁴ Az Álláshelyfigyelő legfrissebb száma szerint az újonnan felvettek az egészségügyi személygondozási területén foglalkoztatottak után a szoftverfejlesztők és -elemzők, a titkárok és szakosodott titkárok, a bányászati, gyártási és építőipari művezetők, valamint az általános iskolai tanárok és óvodapedagógusok közül kerültek ki.

⁵ A munkábaállási arány az új munkahelyen kezdő munkavállalók száma a munkanélküliek számához viszonyítva. A álláshagyási arány az állásukat elhagyó munkavállalók száma a foglalkoztatottak számához viszonyítva.

A munkaerőpiac szegmentációja továbbra is jelentős. Az ideiglenes alkalmazottak aránya 2011 óta 0,4 százalékponttal nőtt, nagyban tükrözve a gazdasági helyzet bizonytalanságát. Ez egyes csoportoknál hozzáadódik a meglévő nagy munkanélküliséghez és/vagy alacsony részvételi arányokhoz. Az ifjúsági foglalkoztatást mind az ideiglenes, mind a részmunkaidős foglalkoztatás magas aránya jellemzi, valamivel 40%, illetve 30% felett (a teljes foglalkoztatottság arányában) 2012-ben. Összehasonlításképpen, a teljes aktív népességre nézve az ideiglenes és a részmunkaidős foglalkoztatás aránya az EU-28-ban jóval kisebb, 14%, illetve 19% volt 2012-ben. A nők a részmunkaidős foglalkoztatásban felülreprezentáltak. 2012-ben a nők részmunkaidős foglalkoztatásának előfordulási aránya 31,9% volt, szemben a férfiak 8,4%-ával, és Hollandia, az Egyesült Királyság, Németország, Ausztria esetében a nők több mint 40%-a dolgozik részmunkaidőben, jelentősen csökkentve a foglalkoztatottság teljes munkaidős egyenértékben mért arányát. A jelenlegi helyzetben az ideiglenes és részmunkaidős állások – még ha nem is önként vállaltak –, hozzájárulhatnak a munkahelyteremtéshez, valamint közép- és hosszútávon az állandó és/vagy teljes idős munkaszerződésekhez vezető lépcsőfokként szolgálhatnak (pl. a fiataloknál). A szegmentáció a nemek közti állandó bérkülönbségekben és a kevésbé védett munkaszerződési formákból a védettebb formákba való alacsony átmeneti arányokban is tetten érhető. Ez utóbbi jellemzően az ideiglenes munkaszerződéssel alkalmazott, főleg fiatal munkavállalói csoportokat érinti hátrányosan.

A munkaerő-piaci közvetítés számos tagállamban gyenge. Bár a betöltetlen álláshelyek aránya átlagosan nem sokat változott az elmúlt három évben, a munkanélküliség nő, ami a munkaerő-piaci közvetítés romlására utal. A Beveridge-görbe (6. ábra) azt mutatja, hogy a strukturális munkanélküliség 2011 közepe óta nő. A Beveridge-görbe a legtöbb tagállam esetében romlott, Németország kivételével. Ez az általános negatív tendencia főként a növekvő strukturális munkaerőhiányból fakad⁶, jelezve, hogy a munkaerő-piaci lehetőségek gazdasági válság miatti hiánya hiszterézishatásokat okoz, amelyeket az emberi tőkébe történő beruházásokkal és a munkaerő-piaci közvetítés hatékonyabbá tételével kell ellensúlyozni.

6. ábra: Beveridge-görbe, EU-27, 2008Q1–2013Q1

Megjegyzés: A függőleges tengelyen az LSI („labour shortage indicator”) jelölés az uniós vállalati felmérések eredményeiből levezetett munkaerőhiány-mutatót jelenti (azon gyártó cégek aránya, amelyek a munkaerőhiányt a termelést korlátozó tényezőként jelölték meg); Forrás: Eurostat.

⁶ „Az európai munkaerőpiac alakulása 2013-ban”, Európai Bizottság

A munkanélküliek növekvő száma, a tartósan munkanélküliek növekvő aránya és a munkaerő-piaci közvetítés hatékonyságának ebből eredő csökkenése komoly kihívást jelent az aktív munkaerő-piaci politikák és az állami foglalkoztatási szolgálatok számára. Míg néhány tagállam növelte az aktív munkaerő-piaci politikákra és az állami foglalkoztatási szolgálatok számára elkülönített összegeket, más tagállamok csökkentették azokat, hogy eleget tehessenek a költségvetési konszolidációs célkitűzéseknek, és az állami foglalkoztatási szolgálatok hatékonyságának növelését célozták meg. Egyes tagállamok javították az állami foglalkoztatási szolgálatok belső munkafolyamatait is.

A gazdasági válság és annak munkaerő-piaci hatásai, úgy tűnik, hatással voltak az uniós migrációs áramlásokra, méghozzá három különböző szinten: csökkent a harmadik országokból az EU-ba irányuló migráció (2010 és 2011 között -3,7%), nőtt az EU-ból harmadik országokba irányuló migráció (2010 és 2011 között +14%, amelynek 90%-át többnyire a Spanyolországból, az Egyesült Királyságból, Franciaországból, Írországból, Portugáliából és a Cseh Köztársaságból hazatérő migránsok, és nem állampolgárok tették ki), valamint átalakult az Unión belüli migráció (az „Unión belüli mobilitás”) szerkezete. A munkavállalók Unión belüli mobilitását egyre inkább kényszerítő tényezők alakítják a korábban jellemző vonzó tényezők helyett. Összességében, annak ellenére, hogy a viszonylag erőteljesen növekedett a déli tagállamokból más Uniós országokba (például az Egyesült Királyságba és Németországba) irányuló mobilitás, az abszolút számok továbbra is viszonylag alacsonyak a déli tagállamok munkaerőpiacának méretéhez (és munkanélküli szegmense méretéhez) képest, és sokkal nagyobb a mobilitási áramlás a közép- és kelet-európai tagállamokból, amelyek továbbra is az Unión belül költözők fő kiindulási országai.

A készségek munkaerő-piaci kínálata elmarad a kereslettől. Számos trend, különösen a globalizáció és a (készségekre rendkívüli módon építő) technológiai fejlődés a munkaerő-piaci kereslet fokozatos változásához vezetett. A magasan képzett munkavállalók iránti relatív kereslet általánosan megnőtt a közepesen és alacsonyan képzett munkavállalók rovására („upskilling-jelenség” a munkaerőpiac keresleti oldalán). Megváltozott a készségtípusok relatív fontossága is, számos foglalkozáshoz egyre fontosabbak mind az ikt-vel kapcsolatos ismeretek, mind az egyéni készségek („soft skills”).

Annak ellenére, hogy idővel nőtték az átlagos képzettségi szintek, és ezáltal javult a készségkínálat „minősége”, a munkavállalók készségei nem tartottak lépést a kereslettel. Ez még inkább helytálló, tekintve, hogy az egész életen át tartó tanulásban való részvétel számos tagállamban mind a férfiak, mind a nők esetében lejtőre került. A készségek relatív keresletének és kínálatának ilyen változásai eredményeként a magasan képzettek foglalkoztatási lehetőségei jobbak, mint a közepes és az alacsony képzettségűeké. A munkaerő-piaci előrejelzések megerősítik e trend folytatódását a következő években⁷.

Európa készségbázisának strukturális hiányosságai növekedési potenciálját és versenyképességét fenyegetik. A legfrissebb adatok⁸ szerint a munkaképes korú lakosság mintegy 20%-a nagyon alacsony képzettségű, és egyes országokban (Spanyolország,

⁷ Például: „*Future Skills Supply and Demand in Europe*”(A készségek jövőbeli kereslete és kínálata Európában) Európai Szakképzésfejlesztési Központ (Cedefop)

⁸ 2013 októberében az OECD és a Bizottság közzétette a felnőttek szakismereteire vonatkozó új felmérés eredményeit *Survey on Adult Skills (PIAAC)*, European Commission, OECD.

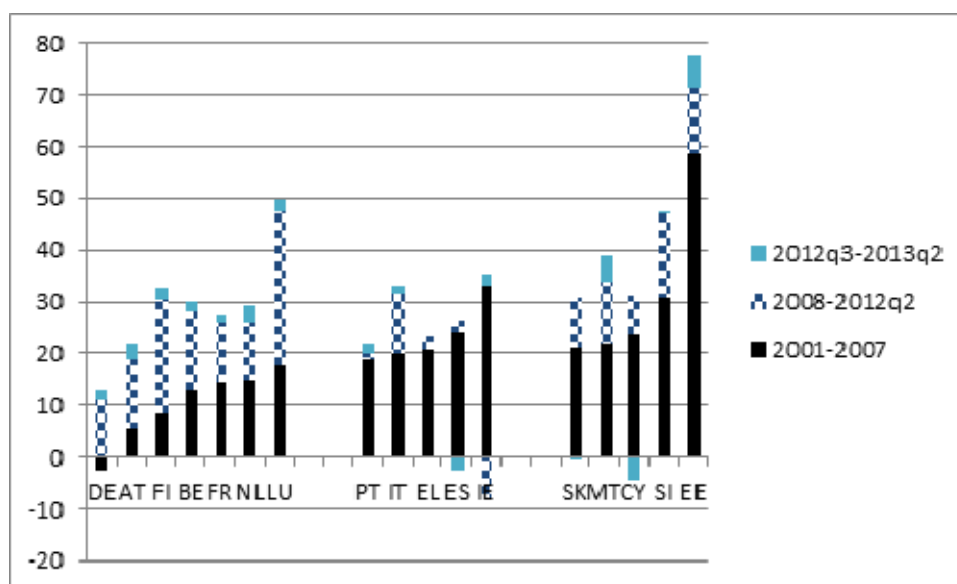
Olaszország) ez az arány még magasabb. Csak néhány ország (Finnország, Hollandia, Svédország) rendelkezik magasan képzett munkaerővel nagy arányban, és a legtöbb európai ország messze elmarad az Európán kívüli, legjobban teljesítő országoktól (mint Japán vagy Ausztrália). Az adatok megerősítik, hogy Európa nem ruház be hatékonyan az oktatásba és képzésbe, ami középtávon fenyegeti versenyképességét és munkaereje nagy részének foglalkoztathatóságát. 10 tagállam csökkentette oktatási kiadásai abszolút értékben (Dánia, Írország, Görögország, Spanyolország, Olaszország, Ciprus, Magyarország, Portugália, Szlovákia és az Egyesült Királyság) és 20 tagállam csökkentette a GDP oktatási beruházásokra fordított hányadát.

A bérek alakulása kielégíti a kiegyensúlyozási igényeket. A válságot megelőzően jelentős külső egyensúlyhiány alakult ki az EU-ban és különösen az euróövezetben. A közelmúltban a fajlagos munkaerőköltségek dinamikája hozzájárult a külső egyensúly helyreállításához (7. ábra). Továbbá a reál munkaerőköltségek alakulása összhangba került az egyes országok munkaerő-piaci helyzetével. Fontos, hogy a bérek alakulása összhangban maradjon a külső egyensúlyhiány kiigazításának és a munkanélküliség csökkentésének szükségletével. Amennyiben tartósan bizonyulnak, a többlettel rendelkező országokban történt újabb béremelések erősíthetik az aggregált keresletet.⁹

---

⁹ Lásd pl. „Is Aggregate Demand Wage-Led or Profit-Led? National and Global Effects” (Az aggregált kereslet bér-, vagy profitvezérelt? Nemzeti és globális hatások), International Labour Office (Nemzetközi Munkaügyi Szervezet), Conditions of Work and Employment Series (A munka és a foglalkoztatás feltételei sorozat) No. 40, Genf, 2012.

7. ábra: A nominális fajlagos munkaerőköltség alakulása az euróövezetben

Megjegyzés: negyedéves adatok nem állnak rendelkezésre Görögország esetében; Görögország adatai 2012 végével bezárólag szerepelnek; Forrás: a Foglalkoztatási Főigazgatóság számításai az Eurostat adatai alapján

A fajlagos munkaerőköltségek csökkentése és a bérek visszaszorítása csak lassan és részben befolyásolta az árak alakulását. Ez a tökéletlen átgyűrűzés magyarázható többek között a közvetett adók egyidejű emelkedésével és a költségvetési konszolidáció miatt szabályozott árakkal¹⁰. A nominális fajlagos munkaerőköltségek csökkentése a stagnáló árak mellett több tagállamban, különösen Spanyolországban, Portugáliában és Görögországban a munkajövedelmekből való részesedés csökkenéséhez vezetett. A haszonkulcsok ebből eredő növekedését nem kísérte a beruházások növelése.

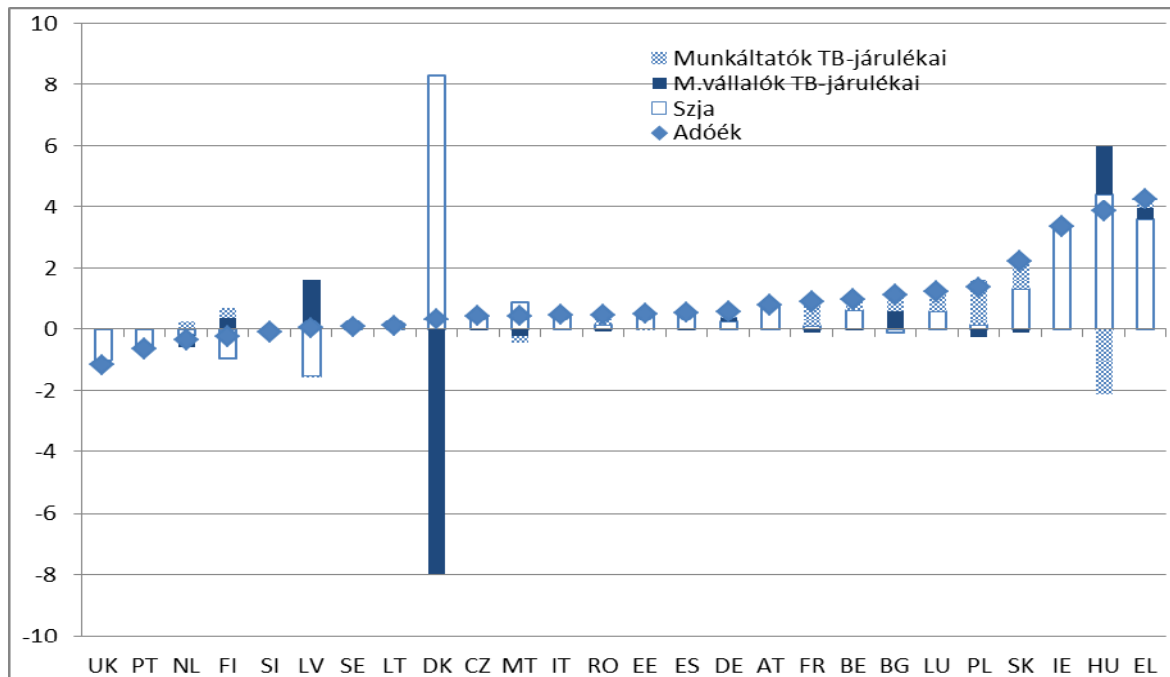
Az adóék számos tagállamban továbbra is magas. A magas, és néhány esetben növekvő adóék, különösen az alacsony keresetűek és a háztartások második keresői esetében, továbbra is problémát jelent számos tagállamban. Ezt illusztrálja, hogy az alacsony keresetűek (az átlagbér 67%-a) adóéke 2008 és 2010 közötti, a legtöbb országban bekövetkezett csökkenését a következő két évben csaknem valamennyi tagállamban annak növekedése követte (kivéve az Egyesült Királyságot, Hollandiát, Portugáliát, Szlovéniát és Finnországot). A 2012-ben ezek 20%-os vagy annál alacsonyabb szinttől (Málta, Írország) több mint 45%-ig terjedtek (Belgium, Németország, Franciaország és Magyarország). 2012–2013-ban 11 tagállamban folytatódott a személyi jövedelemadók magasabb jövedelműeket érintő emelkedése¹¹.

¹⁰ Lásd *Quarterly Report on the Euro Area (Negyedéves jelentés az euróövezetről)*, Európai Bizottság, 12. kötet, 2013/3. szám

¹¹ Forrás: Garnier et al. (2103): Recent Reforms of Tax Systems in the EU: Good and Bad News. (Adórendszerek újabb reformja az EU-ban, jó és rossz hírek) 39. számú tanulmány az adózásról Európai Bizottság

A teljes adóék változása főként a személyi jövedelemadó emeléséből fakad, amely esetében (26-ból) 19 tagállamban növekedés látható (8. ábra; egyedülálló, gyermektelen személy esetében). A személyi jövedelemadó különösen magas Írországban, Magyarországon és Görögországban. A személyi jövedelemadót és a munkavállalók társadalombiztosítási járulékait összevetve a munkavállalók terhei 18 tagállamban nőttek; a munkáltatókra ez kevésbé igaz (11 országban növekedtek a terheik). A legtöbb tagállamban a munkáltatók társadalombiztosítási járulécai összességében többé-kevésbé stabilak maradtak, néhány kivétellel (például Franciaország, Szlovákia, Lengyelország és Magyarország).

8. ábra: A teljes adóék változása 2010–2012 között elemenként (az átlagbér 67%-ával reprezentálva, egyedülálló, gyermektelen személy esetében)

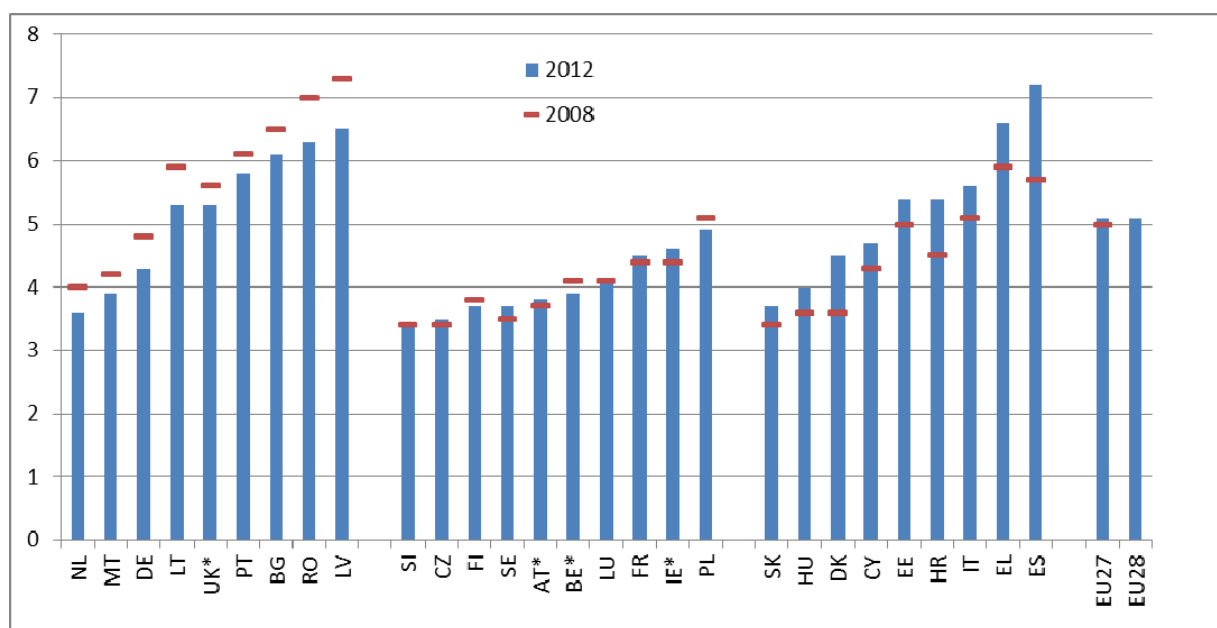
Megjegyzés: Ciprus és Horvátország adatai nem állnak rendelkezésre; Forrás: OECD

A legtöbb tagállam számára problémát jelent a be nem jelentett munkavégzés elleni küzdelem Az árnyékgazdasági tevékenységek és a be nem jelentett munkavégzés hatásai kedvezőtlenül érintik a makrogazdasági célkitűzéseket, valamint a munka minőségét és termelékenységét és a társadalmi kohéziót. Makrogazdasági szempontból csökkentik az adóbevételeket (jövedelemadó és áfa) és aláássák a szociális biztonsági rendszerek finanszírozását. Mikroökonómiai szempontból a be nem jelentett munkavégzés és az egyéb atipikus foglalkoztatási formák, mint a színlelt önfoglalkoztatás, gyakran torzítják a vállalatok közötti tisztességes versenyt, megnyitva az utat a szociális dömping előtt, és gátolva a szabályos foglalkoztatás és a teljes körű szociális védelem megteremtését. Mindez a termelés hatékonysága ellen is hat, mivel az informális vállalkozások jellemzően kerülnek a hivatalos szolgáltatások igénybevételét (pl. hitelfelvétel), és nem növekednek. Bár nem állnak rendelkezésre teljesen megbízható adatok a rejtett gazdaság és a be nem jelentett

munkavégzés mértékével kapcsolatban, nyers adatok azt mutatják, hogy a kérdés kihívást jelent egyes tagállamokban¹².

A válság jelentősen megváltoztatta a egyenlőtlenség dinamikáját és a népesség különböző csoportjait eltérő módon érintette. Míg a jövedelmi ötödök aránya¹³ 2008 és 2012 között az EU-27-ben átlagosan stabil maradt, a tagállamok közötti egyenlőtlenségek terén nagy szórás és növekvő különbségek mutatkoznak (9. ábra). Az egyenlőtlenségek a déli tagállamok többségében (Spanyolországban, Görögországban, Olaszországban és Cipruson), valamint Horvátországban, Észtországban, Dániában, Magyarországon, Szlovákiában és kismértékben Írországon is növekedtek. Az újonnan történt előrelépések ellenére az egyenlőtlenség is továbbra is különös aggodalomra ad okot Bulgáriában, Litvániában, Portugáliában és Romániában.

9. ábra: A jövedelmi megoszlás egyenlőtlenségei (jövedelmi ötödök aránya), 2008–2012

Forrás: Eurostat, EU-SILC. * Ausztria, Belgium, Írország és az Egyesült Királyság: 2011. 2012. helyett; 2012. becslés az EU-27-re és EU-28-ra, Olaszország: nem végleges.

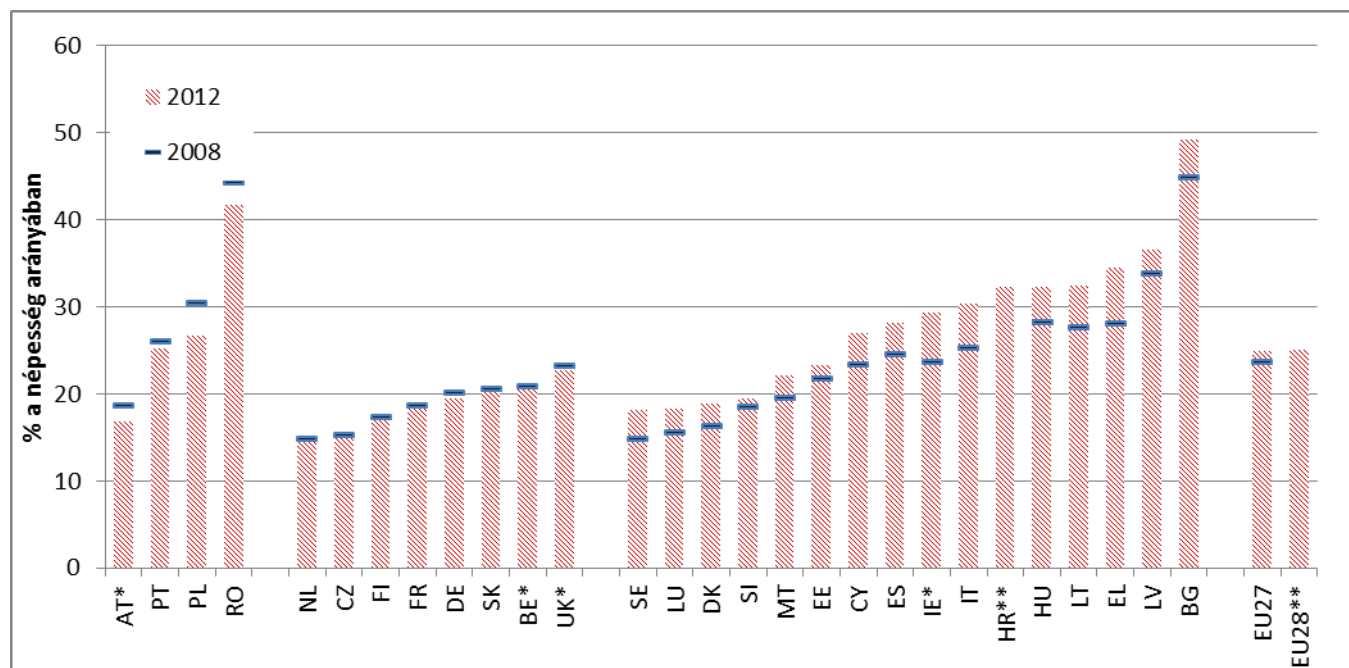
A szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élők aránya jelentősen nőtt, ugyanúgy a tagállamok közötti különbségek is. A 2020-as célkitűzés eléréséhez, miszerint legalább 20 millióval csökkenteni kell a szegénység vagy társadalmi kirekesztettség kockázatának kitettek számát, e trend erőteljes megfordulására lenne

¹² Lásd pl. Eurofound (2013), *Tackling Undeclared Work in 27 European Union Member States and Norway: Approaches and Measures Since 2008 (A be nem jelentett munkavégzés kérdésének kezelése az Európai unió tagállamaiban és Norvégiában: megközelítések és intézkedések 2008 óta)*, Eurofound, Dublin; Hazans, M. (2011), *Informal Workers Across Europe (Nem hivatalos munkavállalók Európa-szerte)*, Research Paper 5912, World Bank, Washington DC.

¹³ A jövedelmi ötödök aránya vagy az S20/S80 arány a jövedelmi megoszlás egyenlőtlenségeinek mutatója. Kiszámítása a népesség legmagasabb jövedelmű 20%-a (a felső kvintilis) által keresett teljes jövedelem és a népesség legalacsonyabb jövedelmű 20%-a (az alsó kvintilis) által keresett teljes jövedelem arányaként történik. Valamennyi jövedelmet rendelkezésre álló ekvivalens jövedelemként vesznek számításba.

szükség. A válság 2008-as kezdete és 2012 között¹⁴ a szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élő európaiak száma aggasztó mértékben, 8,7 millióval nőtt (Horvátország nélkül), ami 2012-ben az EU-28 népességének 25,1%-át jelentette (10. ábra). Míg a szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élő népesség aránya különösen azokban a tagállamokban nőtt, amelyeket a leginkább sújtott a gazdasági válság, néhány tagállam csökkenő *relatív szegénységi szintekről* számolt be.

10. ábra: A szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élők arányának alakulása, 2008–2012

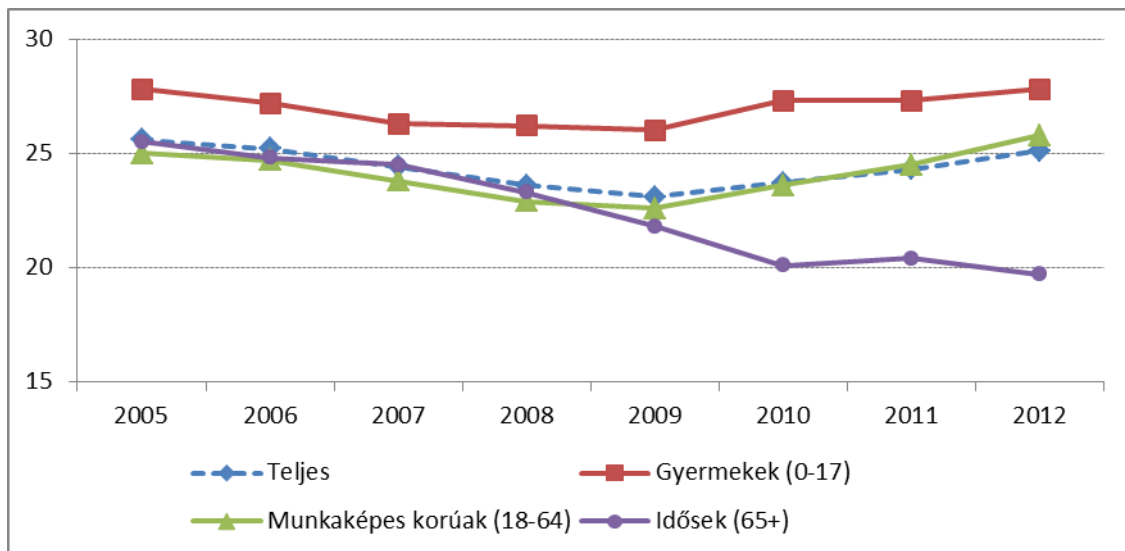

Forrás: Eurostat, EU-SILC: A szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élők 2012-ben. 2012. becslés az EU-27-re és az EU-28-ra, Olaszország: nem végleges; * Ausztria, Belgium, Írország és az Egyesült Királyság: 2011. 2012. helyett; ** Horvátország és EU-28: 2008-ra nincs adat.

Jelentős különbségek vannak a korcsoportok között. A munkaképes korú népesség a leginkább érintett. A szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élők száma a 18–64 évesek körében az utóbbi években jelentősen megnőtt a tagállamok kétharmadában, főleg az aktív kereső nélküli vagy alacsony munkaintenzitású háztartások számának, valamint az aktív keresők szegénységi rátájának növekvő szintje miatt. 2012-ben az EU-28-ban körülbelül 50 millió munkaképes korú személy jövedelme nem érte el az elkölthető jövedelem országos középértékének 60%-át, 31,1 millió élt súlyos anyagi nélkülözésben és 30,4 millió 18–59 éves korú személy élt aktív kereső nélküli háztartásban.

11. ábra: A szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élők arányának alakulása 2005 óta az EU-28-ban, összes, gyermekek, munkaképes korú népesség és idősek

¹⁴ A legutóbbi EU-SILC-adatok az Eurostat becsléseit tartalmazzák az EU-28-ra és az EU-27-re vonatkozóan (Ausztria, Belgium, Írország és az Egyesült Királyság adatai hiányoznak). A 2012-es SILC referenciaadatok a 2011-es jövedelmi évre vonatkoznak.

Forrás: Eurostat, EU-SILC. EU-27 átlaga 2005-09-re; EU-28 átlaga 2010-12-re, 2012: becslés.

Az idősebbek (65+) viszonylag kevésbé érintettek, mivel a szegénységük vagy társadalmi kirekesztettségük kockázata a legtöbb tagállamban csökkent, míg az időskori szegénység a nőket jobban érinti, mint a férfiakat. Ugyanakkor a relatív javulás elsősorban abból ered, hogy a nyugdíjak alig változtak, mialatt a munkaképes korú népesség jövedelmi szintjei stagnáltak vagy csökkentek.

A gyermekek szegénységének vagy társadalmi kirekesztettségének kockázata – a (többnyire munkaképes korú) szülei rosszabbodó helyzetével párhuzamosan – 2008 óta nőtt, több mint 20 tagállamban, azonban az egyszülős háztartások szegénységének vagy társadalmi kirekesztettségének kockázata (EU-28: 47.8% 2012-ben) kétszer akkora, mint a kétszülős családoké (24.4%). A szegénység lényegesen nagyobb kockázata az egyszülős háztartások körében valamennyi tagállamban jellemző, 35%-tól (Szlovénia, Finnország és Dánia) 78%-ig (Bulgária). Hasonlóképpen, a három- vagy többgyermekes családok esetében a szegénység vagy társadalmi kirekesztettség kockázata lényegesen nagyobb (EU-28: 30,9%), mint a népesség egészében. A munkaképes korú férfiakat közvetlenebbül érintette a válság során rosszabbodó munkaerő-piaci helyzet. Ennek ellenére a nők (tartós) szegénységének vagy kirekesztésének kockázata még mindig nagyobb, mint a férfiaké, a családdal vagy gondozással kapcsolatos inaktív időszakok és a részmunkaidős munkavégzés miatt. A szegénység vagy társadalmi kirekesztettség kockázata 2012-ben jóval magasabb volt a harmadik országok (18–64 éves) állampolgárai esetében (48,8%), mint az uniós állampolgároknál (24,9%). Összességében a különbség 21,7 százalékponttól (2010-ben) 23,9 százalékpontra emelkedett (2012-re).

A háztartások rendelkezésre álló jövedelme az EU-ban és az euróövezetben 2011 óta reálértékben átlagosan csökken. A csökkenés különösen erős volt (az elmúlt két évben összesen több mint 5 százalékpont) Görögországban, Spanyolországban, Olaszországban, Cipruson, Portugáliában és Romániában, és mérsékeltabb Belgiumban, a Cseh Köztársaságban, Dániában, Magyarországon, Hollandiában, Szlovéniában és Szlovákiában. Más országokban a háztartások jövedelme stagnált, illetve kismértékben nőtt.

2010 után csökkent a szociális kiadásoknak a háztartások jövedelmére gyakorolt stabilizáló hatása. A 2008–2009-es recesszió alatt a legtöbb uniós országban a szociális

kiadások jelentős szerepet játszottak a lakossági jövedelmek stabilizálásában¹⁵, részben a 2008. novemberi európai gazdaságélénkítési tervvel összhangban meghozott költségvetési ösztönző intézkedések eredményeként, amelyek az aggregált kereslet fenntartására és a nagymértékű munkahelyvesztés megfékezésére irányultak. Továbbá 2009-ben és 2010 első felében a nettó szociális ellátások és az alacsonyabb adók kedvező hatást gyakoroltak a háztartások rendelkezésére álló bruttó jövedelemre (12. ábra). 2010 közepétől csökkenni kezdett a szociális ellátásoknak a háztartások bruttó jövedelmének változására gyakorolt hatása. Ennek oka lehetett a tartós munkanélküliek számának növekedése, akik elvesztették a jogosultságaikat, valamint a válság kezelésére hozott intézkedések részleges kivonása, miután néhány tagállamban valamelyest javultak a gazdasági kilátások. Végül a szociális kiadások hatásának gyengülése egyes tagállamokban a gazdasági helyzetben és kilátásokban mutatkozó javulást is tükrözte.¹⁶

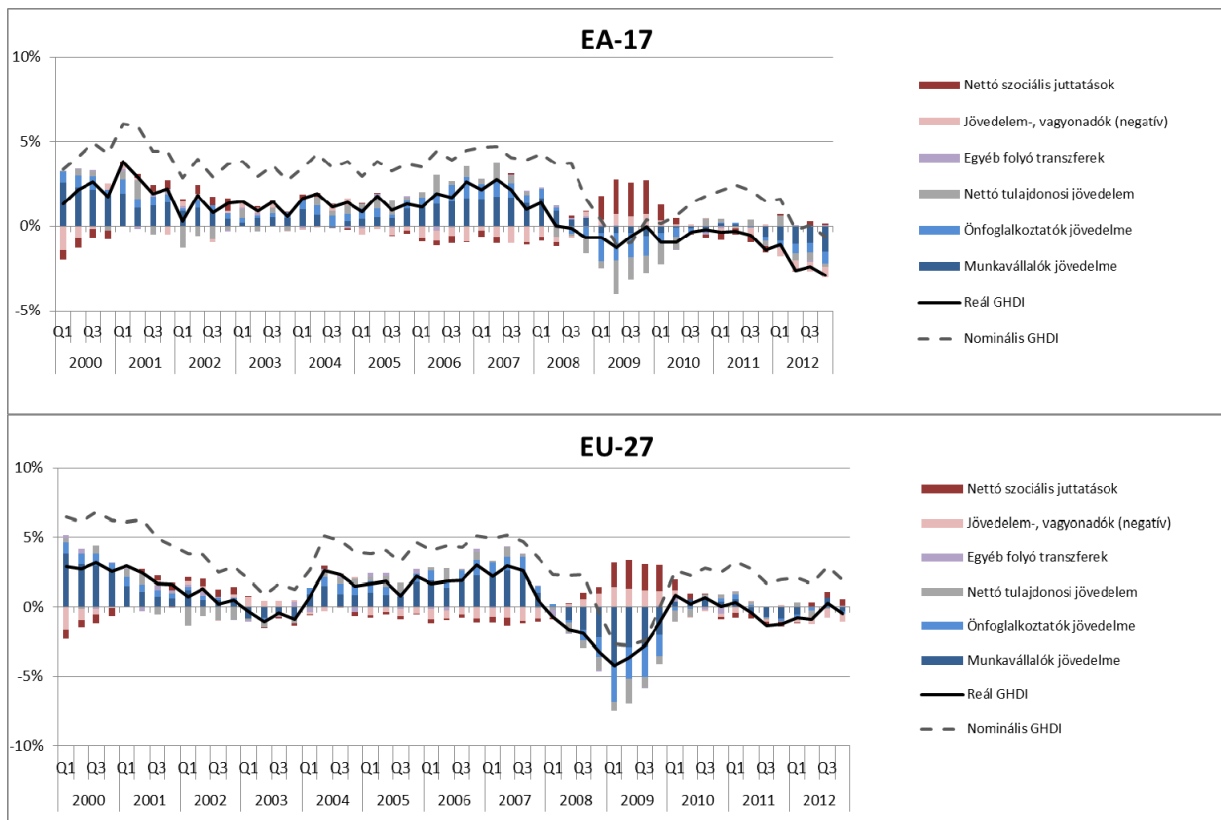
---

¹⁵ Lásd *Employment and social developments in Europe 2012 (Foglalkoztatási és szociális fejlemények Európában, 2012)*, Európai Bizottság

¹⁶ *Uott.*

12. ábra: A szociális ellátások hatása a háztartások rendelkezésére álló bruttó jövedelemre (GHDI), (EA-17 és EU-27)

Forrás: Eurostat – ágazati számlák

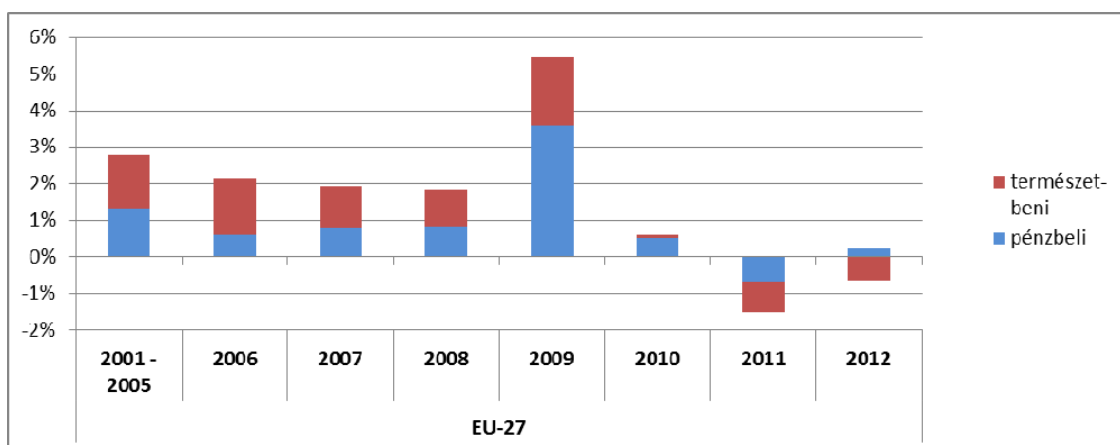
A költségvetési konszolidáció elosztási hatásai jelentősen eltérnek az egyes országokban. Egy Euromod-tanulmány¹⁷ szerint a költségvetési konszolidációs csomagok tervezésüktől függően eltérően érintették a magas és az alacsony jövedelmű háztartásokat. Néhány országban egyes regresszív hatások különösen az alacsony jövedelmű háztartások életkörülményeire róttak jelentős terhet. Más tagállamoknak – több figyelmet fordítva a költségvetési konszolidációs intézkedések elosztására – sikerült elkerülniük az alacsony jövedelmű háztartások aránytalan terhelését. Az elosztási hatások ilyen különbségei a kiigazítások teljes mértékének különbségeitől függetlenül jelentkeztek.

Össességében, a szociális kiadások növekedési üteme, miután 2009-ben elérte a csúcspontot, 2011-től kezdve negatív volt (13. ábra).A válság korai szakaszában (2009-ig) a szociális kiadások növekedése elsősorban a munkanélküliséggel kapcsolatos kiadásoknak volt köszönhető és csak kisebb mértékben más kiadásoknak (a nyugdíjak és az egészségügy terén).

¹⁷ Lásd EUROMOD Working Paper 2/13 Avram , Figari , Leventi , Levy , Navicke , Matsaganis , Militaru , Paulus , Rastringina , Sutherland : . The Distributional Effects of Fiscal Consolidation in Nine Countries (A költségvetési konszolidáció elosztási hatásai kilenc országban). Hamarosan megjelenik a tanulmány új verziója. A tanulmány által vizsgált kilenc országban a háztartásokat érintő jövedelemalapú intézkedések (pl. az adó-és ellátási rendszerek változásai és a bércsökkenés 2007-től 2012 közepéig) hatása a válság előtt rendelkezésre álló jövedelem arányában 1,6% (Olaszország) és 1,9% (Egyesült Királyság) és 9,1% (Litvánia) és 11,6 % (Görögország) között mozgott.

A szociális kiadások növekedése 2010-ben lelassult, egyrészt a lejáró költségvetési ösztönző intézkedések, másrészt az automatikus stabilizáció fokozatos megszüntetése miatt azokban az országokban, ahol fellendülés történt. 2011 óta (13. ábra) a szociális kiadások a gazdasági és társadalmi feltételek további romlása ellenére csökkentek¹⁸.

13. ábra: A pénzbeli és természetbeni juttatások hozzájárulása az állami szociális reálkiadások növekedéséhez az EU-ban (2001–2012)

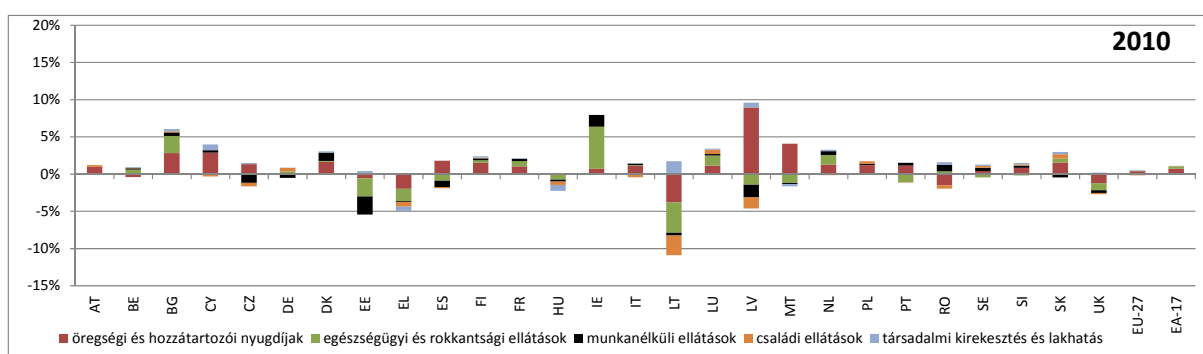
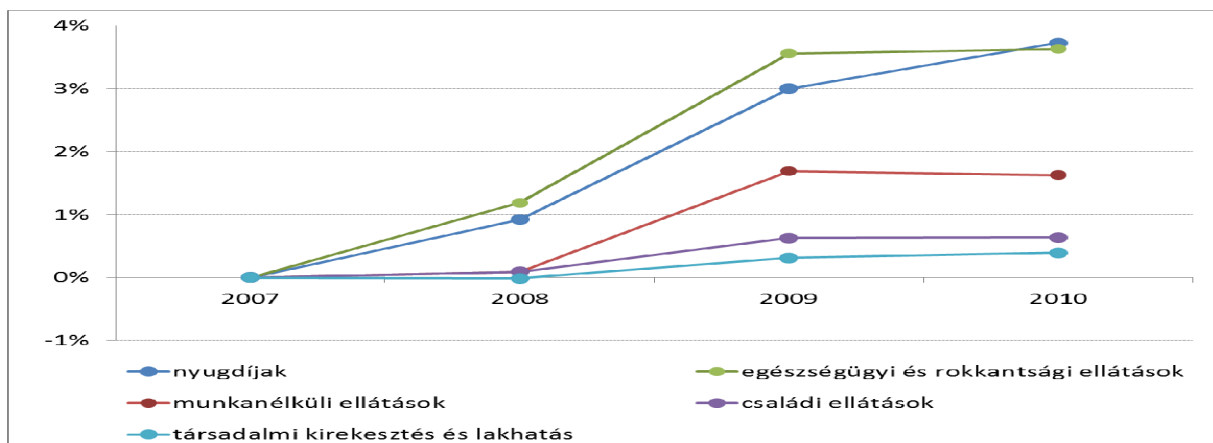
Forrás: Nemzeti számlák, a Foglalkoztatási Főigazgatóság számításai

A válság befolyásolta a szociális védelemre fordított kiadások szerkezetét is. 2009-ben és 2010-ben¹⁹ néhány országban erőteljes növekedés ment végbe bizonyos területeken (például nyugdíj -és rokkantsági ellátások), ahol a kiadások szintje már eleve magas volt, viszonylag gyengébb szociális vagy foglalkoztatási eredményekkel (14. ábra). Ugyanakkor egyes országokban a kiadások szintje stagnált vagy csökkent olyan területeken, mint az egészségügy, társadalmi kirekesztés, lakhatási vagy családtámogatás.

14. ábra: A szociális védelem össznövekedéséhez való kumulatív hozzájárulás az EU-27-ben funkcióként (2007–2010), és a szociális védelemre fordított összes kiadás (reál) növekedése Európában, országonként, 2010

¹⁸ Lásd: A foglalkoztatásról és társadalmi helyzetről szóló uniós negyedéves áttekintés (2013. március). Az elemzések azt mutatják, hogy a szociális kiadások 2011 óta megfigyelhető, lefelé történő kiigazítása még kifejezettebb az elmúlt három évtized hasonló recessziós epizódjaihoz képest.

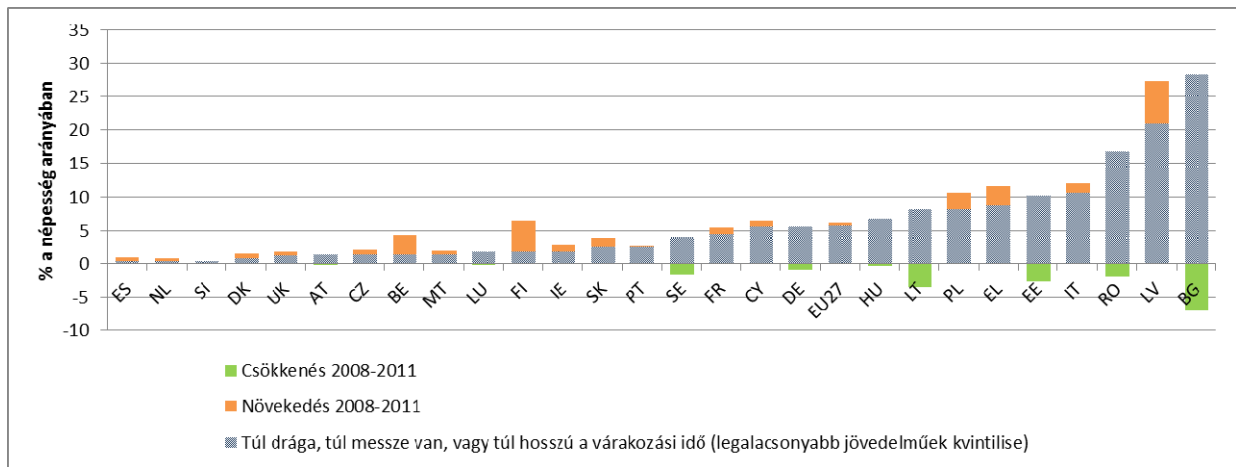
¹⁹ A 2011-es adatok hamarosan elérhetőek lesznek.

Megjegyzés: az egyes funkciók hozzájárulása a szociális kiadások általános növekedéséhez; Forrás: ESSPROS

Néhány tagállamban a kiszolgáltatott helyzetben levők nehezebben részesülhetnek egészségügyi ellátásban. A válság közkiadásokra gyakorolt hatására az egészségügyben is csökkentek a jövedelmek, ezáltal – különösen az alacsony jövedelmű csoportok és a kiszolgáltatott helyzetűek esetében – rosszabbodhat az egészségügyi ellátáshoz való megfelelő hozzáférés. A 15. ábra a legsó jövedelmi kvintilisbe tartozók arányát mutatja, akik a kielégítetlen egészségügyi szükségletekről számoltak be, vagy a kezelés ára, vagy a túl hosszú várakozási idő miatt, vagy amiatt, hogy az ellátás igénybevételéhez túl messzire kellett volna utazniuk. Míg az EU-27 egészére nézve ez az arány csak mérsékelten emelkedett 2008–2011 között, a magas színvonalú szolgáltatásokhoz való hozzáférés terén további romlásról számoltak be például Litvániában, Görögországban, Olaszországban és Lengyelországban, ugyanakkor alacsony szintről induló jelentős növekedést jelentettek például Ciprusról, Belgiumból, Finnországból, Franciaországból és Szlovákiából.

15. ábra: Ki nem elégített egészségügyi ellátási szükségletek, legalacsonyabb jövedelműek kvintilise, 2008-2011

Forrás: Eurostat EU-SILC 2011

2. A FOGLALKOZTATÁSI IRÁNYMUTATÁSOK VÉGREHAJTÁSA: FOGLALKOZTATÁSI ÉS SZOCIÁLPOLITIKAI REFORMOK

Ez a szakasz²⁰ áttekintést nyújt a tagállamok által az elmúlt 12 hónapban bevezetett reformokról és intézkedésekről. A foglalkoztatási iránymutatások²¹ szilárd politikai útmutatással szolgálnak a tagállamok számára arra vonatkozóan, hogy a jelenlegi tendenciákra és az Európa 2020 stratégia célkitűzéseire való tekintettel miként kezeljék a foglalkoztatási és társadalmi kihívásokat (ld.: 1. szakasz). A 2013. évi éves növekedési jelentés prioritásokat jelölt ki és politikai iránymutatással szolgált a 2013. évi európai szemeszter keretében nemzeti reformprogramjukat benyújtó tagállamok számára. A nemzeti reformprogramok felülvizsgálatát követően a Tanács a Bizottság javaslatai alapján országspecifikus ajánlásokat bocsátott ki. A Foglalkoztatási és a Szociális Védelmi Bizottság a tagállamok teljesítményét és a fontos kihívások kezelését a foglalkoztatási teljesítményértékelés (EPM) és a szociális védelmi teljesítményértékelés (SPPM) alkalmazásával vizsgálja felül. A későbbi szakpolitikai reformok értékelésére a 2014. évi európai szemeszter keretében kerül sor.

Az Európai Szociális Alap a következőkkel támogatja az Európa 2020 stratégia céljainak elérésére irányuló törekvéseket: a munkanélküliség leküzdésére irányuló tevékenységek, különös hangsúlyt fektetve a fiatal munkanélküliekre; az átképzést és a szakmai készségek fejlesztését célzó gyakorlatok és tanulószerveződéses gyakorlati képzések felkínálása; oktatás; valamint a társadalmi befogadás és az igazgatási kapacitásépítés támogatása. A 2014–2020-as programozási időszakban az ESZA és más európai strukturális és beruházási alapok tevékenységének az Európa 2020 stratégia szakpolitikai prioritásaival való szoros összehangolása, valamint az alapok eredményorientált szemlélete együttesen fogja erősíteni az említett eszközöknek a stratégia pénzügyi pilléreiként betöltött szerepét.

A következő szakaszokban érintett valamennyi területen történtek vagy készülnek reformok. Az előrehaladás mértéke azonban a különböző politikai területek és tagállamok szerint eltérő. További erőfeszítésekre van tehát szükség annak ellenére, hogy sok esetben a reformok nem minden hatása látható, mivel azok általában csak bizonyos idő elteltével jelentkeznek. Ezenkívül a reformok „értéke” jellemzően nem ítéltető meg elszigetelten, mivel párhuzamosan több reform is folyamatban lehet. A tagállamoknak ezért figyelembe kell venniük bizonyos kompromisszumokat a politikák és reformok kialakításakor.

2.1. 7. számú foglalkoztatási iránymutatás: A munkaerő-piaci részvétel fokozása

A tagállamok tovább erősítették aktív munkaerő-piaci intézkedéseiket. Több tagállam emelte az aktív munkaerő-piaci intézkedések 2013. évi finanszírozását (CY, IE, HR, PL, SE), míg mások csökkentették azt (NL, SI), és nagyobb hangsúlyt fektettek a hatékonyságra. Néhány tagállam intézkedéseket hozott a munkaerő-piaci igényeknek való megfelelés javítása érdekében (BE, BG, ES, LT), illetőleg elkezdte vagy javította a munkanélküliek profiljának meghatározását (FR). Franciaország nemzeti tervet hozott létre az Állami Foglalkoztatási Szolgálat által végrehajtandó kiemelt képzésekre vonatkozóan: a munkahelyekben gazdag,

---

²⁰ Ez a szakasz naprakész tájékoztatást ad a korábbi közös foglalkoztatási jelentésben bemutatott helyzetről, azonban helyszűke miatt nem kimerítő, és nem célja minden egyes reformról és szakpolitikai intézkedésről beszámolni.

²¹ A Tanács 2012. október 21-i 2010/707/EU határozata a tagállamok foglalkoztatáspolitikáira vonatkozó iránymutatásokról.

kiemelt területeken 30 000 álláskereső részesül képzésben. Az Egyesült Királyság fokozza a nehezen foglalkoztatható munkanélküliek személyre szabottabb munkakeresési segítségnyújtás révén történő támogatását, egyúttal pedig szigorítja az álláskeresőknek hosszabb távon járó juttatások feltételeit. Olaszországban a munkanélküli ellátásban részesülőket alkalmazó munkaadók hozzájárulásként megkaphatják annak a támogatásnak az 50%-át, amelyre a munkavállaló munka nélkül maradása esetén jogosult lenne; ezenkívül létrehoztak egy, az ország területén nyújtott szolgáltatásokra vonatkozó információkat egybegyűjtő adatbázist. A Belgiumban tervezett állami reform révén további, a munkanélküliek aktivizálásához és helyzetük nyomon követéséhez kapcsolódó hatáskörök kerülnek át regionális szintre. Romániában a munkanélküli-biztosítási törvény módosítása egyebek mellett bevezette a munkanélküliek egy új kategóriáját (tartós munkanélküliek), amely olyan, aktív munkaerő-piaci intézkedések tárgyát képezi, mint például a mobilitásösztönző, valamint a formális és a nem formális úton megszerzett kompetenciák ingyenes értékelése. Magyarországon, Horvátországban, Lettországon és Szlovéniában a közmunkaprogramok célja a munkanélküliek munkaerőpiacra való bevezetése, valamint a munkanélküli ellátásra nem jogosult munkanélküliek jövedelemtámogatása.

Számos tagállam hozott intézkedéseket állami foglalkoztatási szolgálata kapacitásának növelésére, hatékonyságának és eredményességének javítására, valamint karrier-tanácsadók képzésére és/vagy felvételére (CY, CZ, DE, EL, ES, FI, FR, HR, HU, IE, NL, PL, PT, SI).

Az állami foglalkoztatási szolgálatok a munkanélküliek számára jobban testre szabott szolgáltatásokra (SI), a kölcsönös felelősség előmozdítására (NL) és az egyéb érdekelt felekkel (PL), a munkaadókkal és a helyi hatóságokkal (HU, PT) való együttműködés megerősítésére összpontosítanak. Németország az állami foglalkoztatási szolgálat rövid távú munkanélküliekkel foglalkozó egyes szolgálatainál dolgozó személyzet átcsoportosítása révén a hosszú távú, nehezen foglalkoztatható munkanélküliek elhelyezésére összpontosít. Franciaországban az álláskeresőket a munkaerőpiacra való belépés jelentette nehézségek mértékétől függően három kategóriába sorolták, amelyek mindegyike esetében különböző nyomkövetési módszereket alkalmaznak. Az írországi Jobpath kezdeményezés céljai a következők: az állami foglalkoztatási szolgálatok kapacitásának növelése magánszektorbeli alvállalkozók mint harmadik felek bevonásával, kötelezettségvállalás a munkanélküliekkel foglalkozó ügyszervek számának megkétszerezésére 2014-ben, valamint fúzió a jóléti intézményekkel. Spanyolországban és Portugáliában némi előrelépés történt a magánügynökségek munkaközvetítési tevékenységeiben betöltött szerepének növelése terén. A 2013. évi európai szemeszter keretében 16 ország (BE, BG, CZ, DE, EE, ES, FR, HU, IT, LT, LU, LV, RO, SE, SI és SK) számára országspecifikus ajánlások kerültek kibocsátásra az aktív munkaerő-piaci intézkedésekre és/vagy az állami foglalkoztatási szolgálatokra (konkrétan. az aktív munkaerő-piaci intézkedések minőségének, alkalmazási körének és eredményességének javítására, az intézkedések célirányosabbá tételére, illetve a munkanélküliek aktiválását szolgáló elemek és a személyre szabott szolgáltatások megerősítésére) vonatkozóan.

Konkrét intézkedéseket vezettek be abból a célból, hogy közelebb hozzák a munkaerőpiachoz a hátrányos helyzetű csoportokból, különösen a fogyatékkal élő személyek közül kikerülő munkanélkülieket, a tartós munkanélkülieket és a migráns háttérrel rendelkező munkavállalókat. Több tagállam (BG, HU, NL, PT) intézkedéseket hozott a hátrányos helyzetű személyek munkaerő-piaci helyzetének javítása érdekében, míg a többi ország konkrét célcsoportokra összpontosított.

A fogyatékossgal élő személyek munkaerő-piaci helyzetével több tagállamban is foglalkoztak (FI, HU, LT és MT). Magyarország a rehabilitációs vonatkozású intézkedések meghozatalára új hatóságot és hálózatot hozott létre, továbbá a társadalombiztosítási hozzájárulások csökkentése révén mérsékelte a munkaerőköltségeket. Finnországban egy új projekt keretében a fogyatékossgal élők igényeire szabott szolgáltatásokkal egy e célból kinevezett személyes koordinátor fog foglalkozni. A projekt jótékony hatását olyan egyéb változások is erősíteni fogják, mint a résztáppénz mellett végezhető részidős munka lehetséges időtartamának meghosszabbítása és a szakmai rehabilitáció kritériumainak enyhítése. Az újonnan létrehozott máltai Job Bridge Centre célja a fogyatékossgal élők munkaerő-piaci integrációja. Litvániában több figyelmet fordítanak arra, hogy a szociális vállalkozások finanszírozásának javítása révén támogassák a fogyatékossgal élő személyek munkavállalását.

Számos (a fentiekben kifejtett) aktív munkaerő-piaci intézkedés kifejezetten a tartós munkanélkülieket célozza. Ezeken kívül Írországban a tartós munkanélküliek munkavállalási esélyeit javítandó több képzést és oktatást biztosítottak számukra, és újabban támogatással ösztönzik a vállalkozásokat az ilyen munkavállalók alkalmazására. Lettországban az állami foglalkoztatási hivatal támogatást nyújt a függőségi problémákkal küzdő tartós munkanélküliek számára. Dániában elsősorban a közszférában álláshelyeket nyitottak meg, amelyekkel különösen azokat a tartós munkanélkülieket igyekeztek segíteni, akik hamarosan nem kaptak volna több ellátást.

A tagállamok egyedi intézkedéseket fogadtak el a migráns háttérrel rendelkezők vonatkozásában. Németországban programot fogadtak el a bevándorlók munkaerő-piaci integrációjának elősegítése, valamint az oktatási és szakképzési rendszerben való részvételük fokozása érdekében. Svédország megerősítette a bevándorlókra vonatkozó aktív munkaerő-piaci intézkedéseit: kiemelten kezelték a munkahelyekre irányuló intézkedéseket és meghosszabbították a külföldi születésű személyek bértámogatását.

A tagállamok az ifjúsági garancia néhány elemének előrehozott bevezetésével igyekeztek javítani a fiatalok munkaerő-piaci helyzetén. A fiatalok munkaerő-piaci helyzetének romlására való tekintettel valamennyi tagállamban kiegészítő intézkedéseket vezettek be e célcsoportra vonatkozóan. Sok esetben a meglévő intézkedéseket hosszabbították vagy erősítették meg pénzügyileg, illetőleg kiterjesztették a célszemélyek körét. A fiatalok elhelyezkedésének elősegítése érdekében alkalmazott leggyakoribb eszközök a következők: teljes, részleges és/vagy ágazati bértámogatás (BE, BG, EL, HU, FR, IT, PT), a nem bérjellegű munkaerőköltségek csökkentése (BE, EL, ES, FR, HR, PT, SI), ifjúsági gyakornoki programok (BE, CZ, PT), tanulószerveződéses gyakorlati képzések (DK, EL, ES, FI, HU, IT, PT, SE, UK), szakmai gyakorlatok (CY, PL, SI), tanácsadás (AT) és közszférabeli álláslehetőségek (BG, FR, HU).

A tagállamok többségében már zajlik az ifjúsági garancia végrehajtási programok, vagyis a 2014. januártól működőképes nemzeti ifjúsági garanciaprogramok kidolgozása, a többi tagállam terveire 2014 tavaszáig kell várni. Az elmúlt 12 hónapban teljes körű ifjúsági garanciaprogramok, azok egyes elemei, illetőleg kísérleti projektek kerültek bevezetésre (AT, ES, FI, FR, IE, HR, HU, MT, RO, UK). Finnország 2013. január 1-jei hatállyal megerősítette ifjúsági garanciaprogramját. Írországban, Dublin egyik kerületében kísérleti ifjúságigarancia-projekt indult, a teljes körű végrehajtást pedig 2014-re tervezik. Romániában 10 millió EUR költségvetéssel stratégiai projektekre irányuló felhívást tettek közzé, és elfogadták a fiatalok

foglalkoztatásának nemzeti tervét. Az Egyesült Királyságban tovább folytatódott a Youth Contract elnevezésű kezdeményezés, amely tanulószerveződéses gyakorlati képzéseket és tapasztalatszerzési célú önkéntes munkahelyeket biztosít a fiatalok számára. Ausztriában bevezetésre került a Youth Coaching elnevezésű intézkedés, melynek célja segítséget nyújtani a fiataloknak abban, hogy megtalálják a személyes szükségleteiknek megfelelő oktatási vagy szakképzési irányt. A magyarországi „Első munkahely garancia” program értelmében a munkaerőpiacra újonnan belépők esetében 4 hónapon keresztül 100%-ig térítésre kerül a munkabér és a társadalombiztosítási járulékok. Máltán elfogadták a nemzeti ifjúsági foglalkoztatási stratégiát, amely átfogó keretet biztosít a fiatalok sikeres munkaerő-piaci integrációja számára, valamint kijelöltek egy, részben az ifjúsági garancia végrehajtásáért felelős bizottságot. Franciaországban „a jövő munkahelyei” olyan támogatott szerződéseket takarnak, amelyek célja 2013 végéig 100 000, 2014 márciusáig pedig 150 000 fiatal kiképzése és elsősorban az állami szektorban történő elhelyezése; ezenkívül 10 tartományban olyan kísérleti projekt indult, amelyben 10 000 jelentős nehézségekkel küzdő NEET-fiatal vesz részt. Spanyolországban a 2013–2016-os időszakra elfogadták a 100 cselekvést magában foglaló és több mint 3,485 milliárd EUR teljes költségvetésű vállalkozói és ifjúsági foglalkoztatási stratégiát.

A tagállamok a koragyermekkori nevelési és gondozási²² szolgáltatások módosítása és a szülői szabadságra vonatkozó szabályok felülvizsgálata révén ösztönözték a nők foglalkoztatottsági arányának növelését, valamint a munka és a magánélet összeegyeztetését célzó intézkedéseket. Németországban, Finnországban, Magyarországon, Máltán és Lengyelországban további forrásokat különítettek el annak érdekében, hogy az egész napos koragyermekkori nevelési és gondozási létesítmények rugalmasabb nyitva tartással működhessenek. Az Egyesült Királyság bejelentette, hogy egy új program keretében adómentes gyermekgondozást biztosít a dolgozó családok számára, Írország pedig az alacsony jövedelmű családokból származó általános iskolás gyermekek számára hoz létre további napközis helyeket. Németországban bevezették a három év alatti gyermekek gyermekgondozáshoz való jogát, garantálva mindamellett a gyermeknevelési juttatásokat, ugyanakkor megtartották a gyermekgondozó létesítménybe nem járó gyermekek után járó gyermekgondozási támogatást. Magyarország 2014-től három évre csökkentette a kötelező oktatás alsó korhatárát. Horvátországban kötelezővé tették az iskola előtti nevelést, és módosították a nem szabványos gyermekgondozási formákra vonatkozó jogszabályokat²³. Észtországban módosították a szülői ellátásokról szóló törvényt.

A tagállamok a családdal és a munkával kapcsolatos kötelezettségek összeegyeztetését megkönnyítendő olyan módosításokat vezettek be, mint a fizetett munkavállalók munkaidejének rugalmasabbá tétele (Luxemburg), a gyermekes hallgatókat segítő intézkedések (Cseh Köztársaság), adómentes támogatások (Dánia), valamint a nemek közötti

---

²² A koragyermekkori nevelés és gondozás fogalma a születéstől az általános iskolai képzés megkezdéséig valamennyi gondozási és oktatási formára kiterjed.

²³ A témában további részletek a jelentés társadalmi befogadásról szóló szakaszában találhatók.

egyenlőségnek a nők felelősségvállalása, az egyenlőség érvényesítése és az erre irányuló képzés révén történő előmozdítása (Észtország).

Egyes tagállamok (LU, MT, PL, UK) meghosszabbították a (fizetett) szülői szabadság időtartamát. Dániában és Máltán az önálló vállalkozóként dolgozó szülők a szülői szabadság tekintetében az alkalmazotként dolgozó szülőkével megegyező jogokat kaptak. Az Észtországban és Lengyelországban bevezetett új intézkedések apasági szabadság kivételére ösztönzik az apákat. A Franciaországban bevezetett új szabályok értelmében a másik szülőnek hat hónap szülői szabadság jár. Ausztriában a nem szokványos családformákban élő szülők munkája és magánélete közötti egyensúly javítása és a meglévő modellek használatának egyszerűsítése érdekében jogszabályi reformot hajtottak végre a gyermekgondozási szabadság területén. Horvátország összhangba hozta az anyasági és az apasági ellátásokra vonatkozó jogszabályait az uniós vívmányokkal.

A foglalkoztatást ösztönző kezdeményezések az aktív életszakasz meghosszabbítása előtt álló akadályokkal is foglalkoztak. Számos tagállam – például egyedi intézkedések, cselekvési tervek, illetve az időskorra vonatkozó stratégiák elfogadásával (CZ, FI, PL) – intézkedéseket hozott az idősebb munkavállalók foglalkoztatási arányának növelése érdekében (AT, BE, CZ, FI, PL, SI). Az intézkedések között a következők szerepeltek: részmunkaidő alkalmazása (AT), munkahelyi képzés (SI), átfogó képzés/e-képzés szervezése az állami foglalkoztatási szolgálatok alkalmazottai számára az 50 év feletti munkanélkülieket segítő szolgálatok javításának érdekében (PL), valamint a munkaadók ösztönzése az idősebb munkavállalók alkalmazására (AT, ES, PT). A Belgiumban hozott intézkedések a nyugdíjkorhatáron túli munkavégzést ösztönzik azáltal, hogy a 20 főnél több alkalmazottat foglalkoztató vállalatokat arra kötelezik, hogy a korábbi vagy annál nagyobb számú 45 évesnél idősebb személyt alkalmazzanak, és ezt foglalják bele éves terveikbe; az intézkedések értelmében továbbá 58-ról 60 évre nőtt az aktív álláskeresés alóli mentesség korhatára. 2013 márciusában Spanyolországban királyi rendeletet fogadtak el a nyugdíj mellett végzett munka lehetővé tétele, valamint a nagyvállalatoknál végrehajtott, 50 fő feletti csoportos elbocsátások visszaszorítása céljából. A munkaerő-piaci részvétel tekintetében az országspecifikus ajánlások a következő kihívásokra hívták fel a figyelmet: a nők munkaerő-piaci részvétele (11 tagállam: AT, CZ, DE, EE, HU, IT, MT, NL, PL, SK és UK); a dolgozók munkaerőpiacon töltött idejének meghosszabbítása és az idősebb munkavállalók foglalkoztatásának javítása (15 tagállam: AT, BE, BG, CZ, ES, FI, FR, LT, LU, MT, NL, PL, RO, SI és SK); a fiatalok foglalkoztatási kilátásainak javítása (22 tagállam: AT, BE, BG, CZ, DE, DK, EE, ES, FI, FR, HU, IT, LT, LU, LV, MT, PL, RO, SE, SI, SK és UK).

Több tagállamban módosították a minimálbéreket, illetve a közalkalmazotti béreket. A legtöbb tagállam bérpolitikai intézkedéseket hozott. Egyes országokban (CZ, EE, FR, HR, HU, LT, PL, SI, RO) emelték, másokban (EL) csökkentették vagy befagyasztották (PT) a minimálbéreket. A közszféra béreit szintén több helyen befagyasztották vagy csökkentették; több tagállamban (ES, IT, NL, PT) kitolták a bérfagyasztást, más országokban (CY, EL, HR, IE, SI) pedig csökkentésekre került sor. Ezzel szemben Dánia igen szerény mértékben, de emelte az állami szektorban fizetett béreket. Romániában intézkedéseket hoztak a közalkalmazotti bérek 2010. júniusi szintre való visszaállítására.

A tagállami intézkedések között találunk a bérszabályozó mechanizmusokra (beleértve a bérindexálást is) és a kollektív tárgyalási folyamatokra vonatkozó intézkedéseket is. Néhány tagállamban (CY, ES, LU) (ideiglenesen) felfüggesztették vagy módosították a

bérindexálást. Olaszországban kiigazításra került a béralkurendszer, így jobban figyelembe vehetők a helyi és ágazati szintű fejlemények. Spanyolországban a szociális partnerek megállapodásra jutottak a béreknek a 2012–2014-es időszakban történő mérsékléséről úgy, hogy korlátozzák a béremelést, és a spanyolországi GDP-növekedéshez és az euróövezetbeli inflációhoz kötik. Belgiumban az új szakmaközi kollektív megállapodásra irányuló, a szociális partnerek közötti sikertelen tárgyalásokat követően a kormány a bérnormát (vagy azt az arányt, amellyel a munkaerőköltségek meghaladhatják az inflációt) a 2013–2014-es időszakra 0%-ban állapította meg. A 2013 júliusában elfogadott országspecifikus ajánlások kiemelik azokat a tagállamokat, amelyekben a bérek alakulása továbbra is problémát okoz (BE, DE, FI, FR, IT, LU, SI).

Számos tagállam adóügyi intézkedéseket hozott a munkahelyteremtés előmozdítása érdekében. Több ország (Csehország, Dánia, Lettország, Málta, Hollandia, Románia, Szlovákia és az Egyesült Királyság) a fiskális megszorítások ellenére továbbra is támogatja az állami beruházási programok és/vagy beruházási ösztönzők munkahely-teremtési célú alkalmazását. Több tagállamban (Belgium, Spanyolország, Finnország, Franciaország, Magyarország, Lettország, Málta, Egyesült Királyság) adóintézkedések történtek a munkahelyteremtés előmozdítása érdekében. Csaknem minden tagállam új intézkedéseket vagy kezdeményezéseket vezetett be (vagy megerősítette a meglévőket) a K+F-be és az innovációba irányuló magánszektorbeli beruházások ösztönzésére. Ezzel egy időben a tagállamok túlnyomó többsége támogatásokat hozott létre a kkv-k és az azoknál nagyobb vállalkozások számára.

Sok tagállamban még mindig viszonylag jelentős az adóék, azonban – egyebek mellett a korlátozott költségvetési mozgásterükre való tekintettel – csak kevés ország tett lépéseket a probléma kezelésére. A munkaerő iránti kereslet támogatása érdekében Észtországban és Horvátországban csökkentették a munkavállalók és munkaadók által fizetendő társadalombiztosítási járulékokat, Belgiumban, Magyarországon és Portugáliában pedig egyes csoportok járulékkulcsainak csökkentésére került sor. Portugáliában a társadalombiztosítási járulék 75–100%-át kitevő visszatérítés formájában pénzügyi támogatásban részesülnek a (45 évnél) idősebb munkanélkülieket foglalkoztató munkáltatók. Franciaországban új versenyképességi és foglalkoztatási adókedvezményt vezettek be, amellyel csökkenthetők a munkaerőköltségek. A munkaerőpiac kínálati oldalán Lettország 24%-ra csökkentette a személyi jövedelemadó mértékét. A Belgiumban bevezetett „workbonus” (ösztönző juttatást) célja, hogy növelje az alacsony bérezésű munkavállalók nettó illetményét, ezáltal csökkenjen a munkanélküliség, és elkerülhetők legyenek az adócsapdák. Az idei év folyamán kiadott országspecifikus ajánlások általában az alacsony keresetűek adóterheinek csökkentésére (AT, DE, HU, LV és HU), illetve az adóterhek és a társadalombiztosítási járulékok valamennyi munkavállaló esetében történő csökkentésére (BE, CZ, DE, FR, IT, NL) összpontosítanak.

Számos tagállam folytatta a nagy munkahelyteremtő potenciállal rendelkező ágazatok feltérképezésére irányuló kezdeményezések támogatását(CZ, FI, LU, MT, NL, RO). A luxemburgi kormány folytatja az ígéretes új gazdasági ágazatokra irányuló beruházási stratégiáját, és bizottságot állított fel a munkahelyteremtő potenciállal rendelkező új ágazatok azonosítása céljából. A Cseh Köztársaságban az ESZA által finanszírozott „New Green Savings” program (új energiatakarékosági program) 2013 közepén közzétette első felhívását. Románia az informatikai ágazat nagyobb részét kívánja az adójellegű ösztönzők (adómentesség) hatálya alá vonni. Mindazonáltal a zöld növekedést és a foglalkoztatást egymással összefüggésben kezelő integrált politikai kerettel csak néhány tagállamban

találkozunk (Görögország, Franciaország, Ausztria, Portugália, Finnország), a többi tagállam átfogóbb politikai megoldások felé tesz előrelépéseket (BG, IE, ES, LU, MT, HR). Sok tagállam a mai napig különálló eszközökön és politikákon keresztül kezeli a környezetbarát növekedés kérdését (pl. CZ, LT, LT, SI)²⁴.

Egyes tagállamok a munkáltatóknak nyújtott támogatást és a vállalkozói szellem előmozdítását választották megoldásként. A munkáltatói támogatásokat több esetben használták a munkaerő iránti kereslet gerjesztésére (LV és ES regionális szinten, továbbá Hollandia és Szlovénia). A tagállamok néhány további intézkedést hoztak a vállalkozások alapításának és az önfoglalkoztatásnak az ösztönzésére. Egyes országok továbbra is, illetőleg újabban támogatást nyújtanak a munkanélküliek által létrehozott vállalkozások számára (BG, CZ, PL, SI), Spanyolországban pedig az önfoglalkoztatás serkentése céljából csökkentik a társadalombiztosítási járulékokat, ezenkívül támogatják bizonyos csoportok, például a fogyatékossgal élő személyek és a fiatalok alkalmazását. Ausztriában javításokat eszközöltek az önfoglalkoztatók társadalombiztosítási rendszerén. Portugália intézkedést vezetett be az induló vállalkozások általi munkaerő-felvétel támogatására. Egyes tagállamok (IT, LT, PL, SI) a fiatalok vállalkozói szellemének ösztönzésére összpontosítottak. Olaszország a déli régiókban támogatja a fiatalok által kidolgozott önfoglalkoztatási projekteket, különösen a nonprofit szektorban. Más országok (Ausztria, Lengyelország és Litvánia) – a munkahelyteremtést elősegítendő – az adminisztratív terhek csökkentésére és az üzleti környezet javítására összpontosítanak. Ciprus technikai támogatás formájában segíti a mikro-, kis- és középvállalkozásokat. A külföldi beruházások bevonása érdekében a Cseh Köztársaságban olyan „fogadócsomagot” készítettek, melynek célja a nagyobb beruházásokban részt vevő, uniós kívüli állampolgárok letelepedésének és munkavállalásának megkönnyítése és felgyorsítása.

További intézkedések történtek a be nem jelentett munkavégzés visszaszorítása érdekében. A be nem jelentett munkavégzés tekintetében néhány tagállam a büntető intézkedéseket erősítette meg (BE, CZ, EL, ES, FR, LV, NL és SK), míg mások ösztönzőket hoztak létre az állások bejelentésének előmozdítására (EL, HR, LT, SI). Belgium és a Cseh Köztársaság az önálló vállalkozás látszatát keltő munkaviszony ellen lépett fel, Franciaországban és Szlovákiában pedig az illegális munkavégzés felderítésére fektettek nagyobb hangsúlyt. Litvániában a mezőgazdaságban és az erdőgazdálkodásban történő munkavállalás egyszerűsítése és rugalmassá tétele érdekében szolgáltatási csekkek kerültek bevezetésre. Görögország a „munkautalvány”, azaz egy alternatív biztosítási formával összekötött kupon használatát ösztönözte, elsősorban a háztartási alkalmazottak, valamint a mezőgazdaságban és az egészségügyben dolgozók esetében. Lettországból megerősítették az adócsalás elleni jogszabályokat és folytatták a szürkegazdaság leküzdésére és a tisztességes piaci verseny biztosítására irányuló intézkedéseket tartalmazó terv végrehajtását.

Több tagállamban folytatódott a munkahelyek védelmét szolgáló jogszabályok felülvizsgálata. Franciaországban a foglalkoztatás biztosításáról szóló, 2013 júniusában elfogadott törvény kiterjeszti a kiegészítő egészségbiztosításra való jogosultságot, bevezeti az egyéni képzési profilt és a mobilitáshoz és a karrier-tanácsadáshoz való jogot, leegyszerűsíti a csoportos elbocsátást, valamint a foglalkoztatottság fenntartását célzó megállapodásokon

---

²⁴ *Promoting green jobs throughout the crisis: a handbook of best practices in Europe* (Zöld munkahelyteremtés a válság alatt – a bevált gyakorlatok európai kézikönyve), Európai Foglalkoztatási Megfigyelőközpont, 2013.

keresztül nagyobb fokú rugalmasságot biztosít a nehéz gazdasági helyzetben. Szlovéniában az új reform az eljárások egyszerűsítését és az adminisztratív akadályok csökkentését, a munkaerőpiac rugalmasságának növelését, a határozatlan időre kötött szerződések kötését támogató ösztönzőket, illetve a határozott időre szóló szerződések visszaszorítását irányozza elő. Belgiumban a munkahelyek védelmét szolgáló jogszabályok szellemi munkavállalókra és fizikai munkát végzőkre vonatkozó rendelkezéseinek összehangolása zajlik, továbbá rugalmasabbá tették a munkaidőt szabályozó rendeletet. Horvátországban a munkaügyi törvény módosításának 2013 júniusában lezárt első szakasza többek között az Európai Üzemi Tanács létrehozásáról szóló irányelvvel való harmonizációra és a határozott idejű szerződések egyes elemeire összpontosított. Az észti közszolgálati reform az állami szektor munkaviszonyait és munkafeltételeit a magánszférához közelítette, és ezáltal jelentős változást idézett elő. Több tagállam hozott a munka törvénykönyvének rugalmasabbá tételére irányuló intézkedéseket: határozott idejű szerződések alkalmazása (a Cseh Köztársaságban a mezőgazdasági és építőipari szezonmunkák esetében); a rövid távú munkavégzés időtartamának kiterjesztése (Németországban 6-ról 12 hónapra); az ugyanazzal a munkáltatóval kötött határozott idejű szerződések közötti kötelező szünetek lerövidítése (Olaszország); valamint a munkaidőként használható időszakok meghosszabbítása és rugalmas munkaidő alkalmazása (Lengyelország). Néhány ország módosította a fizetésekre vagy a rugalmas munkaszerződések díjazására vonatkozó szabályokat (Németország az ügynökségek által kölcsönzött munkavállalók esetében számos új ágazatban, Ausztria pedig a rövid távú munkavégzésre vonatkozóan). Ennek eredményeképpen több tagállamban eltolódott a rugalmasság és a stabilitás egyensúlya. Azon hét ország közül, amelyek 2013-ban a munkahelyek védelmét szolgáló jogszabályok reformjára vonatkozó országspecifikus ajánlást kaptak, öt esetében az ajánlás a töredezettség felszámolására vonatkozott (ES, IT, SI, FR és PL). Litvániában és Hollandiában a határozott idejű szerződésekre vonatkozó jogszabályok enyhítése és a felmondási védelem biztosítása magasabb munkaerő-piaci részvételt és fluiditást eredményezne.

2.2. 8. számú foglalkoztatási iránymutatás: Képzett munkaerő létrehozása

A készségkínálat fejlesztése és a felnőttkori tanulás támogatása több tagállamban kiemelt célkitűzéssé vált. Több tagállamban intézkedéseket hoztak a készségkínálat fejlesztése és a felnőttkori tanulás támogatása érdekében. Málta és Bulgária képzés útján javított a munkanélküliek és az alacsony jövedelmű személyek foglalkoztathatóságán, Ausztria pedig az alacsony és közepes szintű képesítéssel rendelkezők csoportjával foglalkozott kiemelten, és ezzel kedvező irányba módosította oktatási rendszerét. Lengyelországban elfogadták a 2020-ig szóló humántőke-stratégiát. Az új lettországi reemigrációs terv, melynek célja, hogy ösztönözze a szakképzett munkaerő és a szakemberek anyaországba való visszatérését, munkaerő-piaci információkat, lett nyelvkurzusokat és a visszatérők gyermekeinek az oktatási rendszerben való részvételét segítő támogatást fog kínálni.

Egyes országokban (CZ, IE, MT, NL) az új intézkedések a nagy munkahelyteremtő potenciállal rendelkező vagy a válság által különösen érzékenyen érintett konkrét ágazatokra irányultak. Málta az oktatási költségek megtérítésével támogatja a hiánykészségekkel rendelkező diplomásokat, Írország pedig az IKT-ágazatbeli foglalkoztatási lehetőségek bővülését kiaknázandó a diplomások átképzésére összpontosított. A szükséges készségekkel rendelkező munkaerő kínálatának gazdagítása érdekében két tagállam (Ausztria és Németország) módosította a harmadik országbeli állampolgárok munkaerő-piaci hozzáférését

szabályozó rendelkezéseit. Sok tagállamban már bevezettek vagy 2013-ban be kívánnak vezetni új vagy megerősített intézkedéseket a STEM-készségekkel (tudományos, technológiai, mérnöki és matematikai készségekkel) rendelkező humánerőforrás fenntartására vagy növelésére.

Több tagállam vezetett be az iskolából a munka világába való átmenetet segíteni hivatott intézkedéseket. Jelentős számú tagállam (AT, BE, CZ, ES, FI, IT, PT, RO, SE, UK) az iskolából a munka világába való átmenetet szakmai gyakorlatok és tanulószerveződéses gyakorlati képzések fejlesztésével, valamint az érintett intézmények erősítésével próbálta javítani. Portugália megreformálta duális gyakornoki rendszerét, kibővítette a szakmai gyakorlat időtartamát, és a hozzáférést valamennyi képesítési szintre kiterjesztette. Romániában a felsőfokú diplomával rendelkezők szakmai továbbképzése részesült támogatásban. Az Egyesült Királyságban a munkaadók képesek lesznek arra, hogy saját konkrét igényeik szerint alakítsák ki tanulószerveződéses gyakorlati képzéseiket, továbbá olyan, új gyakornoki program került bevezetésre, amelynek keretében a munkaerőpiacon keresett készségekkel és tapasztalattal nem rendelkező fiatalok személyre szabott támogatási csomagot kapnak azzal a céllal, hogy képesek legyenek gyakorlati vagy egyéb munkák elvégzésére. Belgiumban a szakképzettséggel nem rendelkező fiataloknak 3–6 hónapos teljes munkaidős szakmai gyakorlatra van lehetőségük vállalatnál, nonprofit szervezetnél vagy közszolgálatnál. Az ifjúsági garancia részeként Finnország mind a gyakornokok, mind a munkáltatók körében hozzáférhetőbbé és vonzóbbá kívánja tenni a tanulószerveződéses gyakorlati képzést. Olaszországban leegyszerűsítették a munkáltatónak a gyakornokok képzésére vonatkozó kötelezettségeit, ezenkívül forrásokat különítettek el a hátrányos helyzetű területeken élő NEET-fiatalok és a felsőfokú oktatásban részt vevő tanulók által igénybe vehető szakmai gyakorlatok aktiválására. Svédországban ún. „szakmai bevezető álláshelyeket” vezetnek be az adott szakmában tapasztalattal nem rendelkező, 15 és 24 év közötti fiatalok számára, akik munkaidejük 15–25%-át – fizetés nélkül – oktatáson és képzésen töltik. Spanyolországban képzési és gyakornoki szerződést hoztak létre, és megvetették a duális szakképzés alapjait. A Cseh Köztársaság létrehozta a gyakornoki programok nemzeti jegyzékét.

2.3. 9. számú foglalkoztatási iránymutatás: Az oktatási és képzési rendszerek minőségének javítása

Több tagállam (DK, EE, EL, ES, HU, IE, LV, PL, SE, SK) a munkaerő-piaci igényeknek való jobb megfelelés érdekében **a szakképzés fejlesztésére összpontosított.** Néhány ország lefektette duális szakképzési rendszerének alapjait, illetve felülvizsgálta azt (EE, EL, ES, HU, SK). Észtországban a szakképzési intézményekről szóló új törvény új struktúrát vezet be a szakképzési tanulmányi programokra vonatkozóan. Görögországban a középfokú oktatás szerkezetátalakításáról szóló törvény lefekteti a szakképzés területén végrehajtott módosítások alapjait, úgymint a tantervek átalakítása, valamint a munkaerő-foglalkoztatási szervezet tanulószerveződéses gyakorlati képzési programok létrehozásában játszott szerepének növelése. Svédországban a rendszert azzal erősítették meg, hogy megemelték a szakmunkástanulókat alkalmazó munkaadóknak fizetett juttatásokat. Dániában a szakiskolákban tanulószerveződéses gyakorlati képzésekkel foglalkozó központokat állítottak fel, Írország pedig új oktatási és képzési hatóságot (SOLAS) hozott létre. Cipruson felsőfokú szakképzési intézeteket, valamint egy esti képzést kínáló középfokú műszaki és szakiskolát hoztak létre.

A tagállamok az általános oktatás, a szakképzés és a felsőfokú képzés közötti kapcsolatok javítása, valamint a képesítések országok közötti transzparenciájának

növelése céljából képesítési keretrendszereket állítottak fel. 2012 vége óta további öt ország (BG, DE, IT, PL, SI) – a nemzeti képesítési keretek létrehozásán túlmenően – azokat összekapcsolta az európai képesítési keretrendszerrel, ezáltal az összekapcsolt tagállamok száma összesen 20-ra emelkedett. CZ, DK, EE, FR, IE és LT immár EKKR-szintekre vonatkozó kifejezett utalást tartalmazó képesítéseket bocsát ki.

Több tagállam felsőoktatási rendszerében lényeges változtatások történtek. Folyamatban van a felsőoktatási rendszer reformja Ausztriában, Észtországban, Görögországban, Franciaországban, Magyarországon, Lengyelországban, Portugáliában és Lettországon. Az ausztriai reform célja, hogy fokozza az aktív hallgatók és a befejezett tanulmányok arányát, illetőleg csökkenjen a lemorzsolódás és az átlagos tanulmányi idő. Az észtországi reform keretében a felsőoktatási intézmények a munkaerő-piaci igényeken alapuló, a munkaadókkal és az illetékes minisztériumokkal szoros együttműködésben kialakított jobb útmutatást kapnak arra vonatkozóan, hogy a különböző tanulmányi területeken hány hallgatói helyet célszerű elérhetővé tenni. Görögország megerősítette a műszaki intézetek és egyetemek hálózatát. Lengyelország a stratégiai ágazatokban pénzügyi támogatást garantált az innovatív egyetemi tantervek megvalósításához, Lettországon pedig több reformjavaslat is született a felsőoktatás minőségének és versenyképességének fokozására. A franciaországi reform központi célkitűzései között szerepel a szakmai és műszaki felsőfokú alapképzési képesítésekhez való hozzáférés kiterjesztése, az alapképzésből való lemorzsolódás csökkentése, a gyakorlati tapasztalatszerzés fokozottabb érvényre juttatása a tantervekben, a tanárképzés reformja, valamint a digitális tanulási módok stratégiai fejlesztésének fellendítése. Több tagállamban módosításra került a vissza nem térítendő támogatások és/vagy a tandíjak rendszere (DE, DK, EE, FR, HU, PL).

Több tagállam az általános iskolai és a középfokú oktatási rendszer javítását célzó intézkedéseket hozott (AT, BE, BG, CZ, DK, EE, EL, ES, FR, LU, MT, NL, PL, PT, SE, SK). Ezek némelyike a kihívásokat átfogóbb reformokon keresztül kezelte, míg mások az oktatás és a tantervek minőségére vagy az iskolából kimaradókra koncentráltak. Észtországban az alpfokú és a felső középfokú oktatásról szóló, nemrégiben elfogadott törvény tisztázza az állam és a helyi önkormányzatok felelősségi körét az általános oktatás szervezésének területén, és célul tűzi ki a felső középfokú iskolák hálózatának fejlesztését. Málta az új nemzeti tantervkeret bevezetésével tovább erősítette az általános oktatást. Dániában megállapodás született az általános iskolai és a középfokú oktatásnak a 2014–15-ös tanévben megvalósítandó reformjáról, melynek részét alkotja az alaptantárgyak (pl. a dán, a matematika és az angol) óraszámának növelése és a gyakorlati képzés hangsúlyosabb kezelése. Elfogadását követően az új luxemburgi középfokú oktatási reform készségorientáltabb, dinamikusabb és rugalmasabb rendszer életbe léptetésére fog törekedni. A Cseh Köztársaságban és Szlovákiában új intézkedéseket vezettek be a szakfelügyeletre és az iskolák teljesítményére vonatkozóan. Portugáliában fejlesztés alatt áll egy, az oktatási politikák eredményeit és hatásait értékelő átfogó nyomkövetési eszköz. Lengyelországban az iskolák és a tanárok teljesítményének javítása céljából 2014. évi hatállyal módosítják a tanári chartát; a módosítások a fizetett szabadság és a hosszú távú betegszabadság lerövidítését és a képzési erőforrásoknak közvetlenül az iskola igényeinek megfelelő kurzusokra való összpontosítását érintik. Lengyelország ezenkívül hétről hat évre

csökkentette az iskolakötelezettség hivatalos alsó korhatárát, amelyet 2014-től kezdődően fognak alkalmazni.

Bulgária és Málta olyan intézkedéseket hozott, amelyek célja az iskolából kimaradók számának csökkentése, míg Ausztriában az igazolatlan hiányzások kezelésével kívántak az oktatási eredményeken javítani, különösen a hátrányos helyzetű fiatalok esetében. Az alacsony iskolai végzettségű személyek munkaerő-piaci integrációjának felgyorsítása érdekében Svédországban a középiskolákban tartandó három hónapos motivációs kurzusokat vezettek be a tanulás ösztönzésére.

2.4. 10. számú foglalkoztatási iránymutatás: A társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem

Egyes tagállamok megemelték a gyermekszegénység elleni támogatást, más országok azonban éppen hogy csökkentették a támogatást vagy korlátozták az ahhoz való hozzáférést. Az egyre terjedő gyermekszegénység hatásával kapcsolatos aggodalmakra válaszul egyes tagállamokban – Belgiumban például átfogó nemzeti cselekvési terv keretében – fokozták a gyermekszegénység elleni intézkedéseket. Észtországban 2013 júliusától kezdődően részben végrehajtották a szükségletalapú családi támogatások reformját (2015-ben a támogatás emelését tervezik). Lettországon belül a szegényebb családok támogatása érdekében – a társadalombiztosítással nem rendelkező szülők esetében is – megemelték a havi szülői ellátások minimumát, a gyermekgondozási ellátásokat és az ikerszülés esetén járó családi pótlékot, továbbá megemelték az eltartottak után járó személyijövedelemadó-kedvezményt. Továbbra is fennáll a juttatások szigorúbb feltételekhez kötésének, illetve csökkentésének a közelmúltban tapasztalt tendenciája: egyes országokban (Görögország, Spanyolország, Szlovénia, Egyesült Királyság) megszorításokat alkalmaztak a támogathatóság tekintetében, vagy befagyasztották, illetve csökkentették a jövedelemtámogatási intézkedések szintjét. Ez gyengítette a háztartások jövedelmének javítását célzó szociális kiadások stabilizáló hatását.

Hasonlóan vegyes jelenségekkel találkozunk a koragyermekkori neveléshez és gondozáshoz való hozzáférés területén is. Néhány tagállam (DE, FR, HU, LV, PL, UK) a gyermekek lehetőségeinek javítását célzó stratégiája részeként kezdeményezéseket tett a koragyermekkori nevelés és gondozás keretében rendelkezése álló helyek számának növelése érdekében. Németországban bevezették a három év alatti gyermekek gyermekgondozáshoz való jogát; a franciaországi reform célja megfelelő pedagógiai megközelítés segítségével növelni a 2–3 éves gyerekek arányát, Lengyelországban pedig kibővíteni tervezik azon vállalatok listáját, amelyek jogosultak pályázni a gondozóintézetek létrehozásának és üzemeltetésének költségeihez az állami költségvetésből folyósított támogatásra. Ezenkívül Lengyelországban 2013 júliusában új rendeletet fogadtak el, melynek értelmében 2015 szeptemberétől minden négyévesnek joga van részt venni iskola előtti nevelésben, és 2017 szeptemberétől minden háromévesnek garantáltan helyet biztosítanak az iskola előtti nevelésben. Más országok (HR, LV és az Egyesült Királyság) lépéseket tettek a koragyermekkori nevelési és gondozási szolgáltatások hozzáférhetőségének javítása érdekében. Lettországon belül jelenleg a helyi önkormányzatok társfinanszírozást nyújtanak az 1–4 éves gyermekek magánlétesítményekben történő elhelyezésének költségeihez abban az esetben, ha az állami létesítményeknél csak várólistán szerepelnek. Horvátországban a gyermekgondozáshoz való hozzáférés javítását szem előtt tartva a házi gyermekgondozókról szóló törvényt fogadtak el. Néhány tagállamban intézkedéseket hoztak a gyermekek jóléti rendszereken belüli védelmének erősítése érdekében is (DK, ES, FI, PL, SE).

A nyugdíjkorhatár emelésével és nemek közötti kiegyenlítésével csaknem minden nyugdíjjal kapcsolatos kezdeményezésben központi témává vált a munkában és a nyugdíjban töltött idő egyensúlyának kérdése. A nyugdíjellátás előtt álló demográfiai kihívásokra reagálva a tagállamok egyre inkább felismerik, hogy az élettartam növekedésének ellensúlyozása érdekében a munkában töltött idő meghosszabbítására lesz szükség. Az elmúlt év során különböző tagállamokban fogadtak el a nőkre és/vagy a férfiakra vonatkozó nyugdíjkorhatár emelését célzó rendelkezéseket, illetve gyorsították az emelést. Mostanra a 28 tagállam közül 23 rendelkezett a nyugdíjkorhatár jelenlegi vagy jövőbeni megemeléséről. Sok esetben az emeléshez a férfiak és a nők nyugdíjkorhatárainak (fokozatos) kiegyenlítése is társul (CZ, EE, EL, HR, IT, LT, MT, PL, SI, SK, UK). Ugyanakkor több erőfeszítésre van szükség a nemek közötti nyugdíjszakadék egyéb fő okainak kezelése érdekében, különös tekintettel a pályamegszakításra és az alacsony munkaintenzitásra.

Egyre több ország teszi meg azt a döntő fontosságú lépést, hogy a nyugdíjkorhatárt a várható élettartam növekedéséhez köti. Az eddigi gyakorlattal szemben, miszerint a nyugdíjkorhatárt a várható élettartam korábbi növekedéséhez igazították, mostanra egyre több ország dönt úgy, hogy a nyugdíjkorhatárt kimondottan a várható élettartam jövőbeli meghosszabbodásához köti (CY, DK, EL, IT, NL, SK). Több tagállam azonban komoly fenntartásokkal viszonyul ehhez a koncepcióhoz. Egyesek úgy érvelnek, hogy először is a tényleges nyugdíjbavonulási életkor és a nyugdíjkorhatár közötti jelenlegi szakadékot kellene csökkenteni. Mások úgy látják, hogy a nyugdíjkorhatárnak a várható élettartam növekedésével arányos automatikus emelése túlságosan újszerű gondolat.

A korai nyugdíjazás korlátozásának érdekében a legtöbb tagállamban intézkedést hoztak a korhatár előtti nyugdíjba menetel feltételeinek szigorítására. E tekintetben a fő reformintézkedések a korengedményes nyugdíjjogosultság feltételeinek a szigorítása (minimumkorhatár, befizetett összeg és ellátási szint), a korai nyugdíjazás esetén alkalmazott levonások növelése és a munkában maradást ösztönző intézkedések előtérbe helyezése. Sok országban különösen a korengedményes nyugdíjazás olyan bevett módjainak alkalmazását korlátozzák, mint például a tartós munkanélküli ellátások (pl. Spanyolországban) és a rokkantsági ellátás (pl. AT, BE, DK). Néhány tagállamban (AT, BE, BG, HR, LU, MT, RO, SI) a korai nyugdíjazási lehetőségek ellenére továbbra is gyakran aláássák a nyugdíjak megfelelőségét és fenntarthatóságát, továbbá csökkentik a foglalkoztatást és gátolják a növekedést.

Számos tagállamban kínálnak olyan új lehetőségeket a polgárok számára, amelyekkel meghosszabbíthatják életük munkával töltött szakaszát, és a nyugdíjba vonulást elhalasztva javítani tudják nyugdíjjogosultságaikat. 2012-ben Bulgária és az Egyesült Királyság eltörölte a kötelező nyugdíjkorhatárra vonatkozó rendelkezéseit. Franciaországban 65-ről 70 évre növelték azt az életkort, amelynek elérésekor a munkaadó a munkavállaló beleegyezése nélkül nyugdíjba küldheti azt. Számos nyugdíjrendszer ösztönzőket alkalmaz a nyugdíjkorhatáron túli munkavégzés előmozdítására (Spanyolország), például magasabb növekedési rátát vagy a nyugdíjba vonulás késleltetése esetén nyugdíjemelést (FI és FR). Egyre több országban enyhítik a szabályozást annak érdekében, hogy a nyugellátást munkával kapcsolatos bevétellel lehessen kombinálni (Belgium, Spanyolország, Hollandia és Szlovénia). Fontos megemlíteni, hogy egyes országok a nyugdíjreformot egyre inkább az aktív öregedésre vonatkozó munkahelyi és munkaerő-piaci intézkedésekkel támogatják meg (pl. BE, FR, SI, SK). Az ezen a területen tett erőfeszítések azonban még mindig túlságosan korlátozottak és összehangolatlanok. A nyugdíjreformok sikeres végrehajtásához a

tagállamoknak nagymértékben ki kell terjeszteniük és el kell mélyíteniük azokat az intézkedéseket, amelyek lehetővé teszik és ösztönzik, hogy a nők és a férfiak magasabb életkorban is dolgozzanak.

A költségvetési nyomás miatt a tagállamok az egészségügyi kiadások felülvizsgálatára kényszerülnek, és a költségek kézben tartására alkalmasabb eszközök bevezetése mellett jó ár-érték arány elérésére törekednek. Több tagállam már végrehajtotta vagy elindította egészségügyi rendszerének strukturális reformját (AT, BG, CY, EL, ES, FI, HR, HU, LT, UK). Bulgáriában folyamatban van a kórházi ellátások diagnosztikai osztályok igénybevételén alapuló új árazási modelljének a bevezetése. Az új egészségügyi és szociális ellátási törvény lényeges változásokat hoz majd a brit Országos Egészségügyi Szolgálat (NHS) működésében: befolyásolja majd, hogy ki dönt bizonyos szolgáltatások igénybevételének elrendeléséről és a pénzeszközök elköltésének módjáról. Számos tagállam vezetett be vagy tervez bevezetni intézkedéseket a növekvő egészségügyi kiadások keretek közé szorítására (AT, BE, CY, DE, EL, ES, FR, HR, HU, IE, NL, PT). Ausztria, Belgium és Franciaország az egészségügyi kiadások növekedésének általános szintjét korlátozta. Portugáliában új szabályokat vezettek be a generikus gyógyszerek árazására és a nemzetközi szabadnevek (INN) felírására vonatkozóan, ezáltal előmozdítva a generikus gyógyszerek és a rendelkezésre álló legkevesbé költséges termékek alkalmazását. Különböző intézkedések kerültek bevezetésre az egészségügyi szolgáltatásnyújtás javítása érdekében; ezek közül több egyúttal az e-egészségügy továbbfejlesztését is szolgálja (AT, BE, BG, DK, ES, HU, LT, LV, MT, PL, PT, SE, SI, SK, UK). Spanyolországban egy olyan új jogi keret bevezetése zajlik, amely meghatározza a nemzeti egészségügyi rendszer valamennyi intézetében alkalmazandó klinikai irányítási modelleket. Ausztriában elfogadták az elektronikus egészségügyi nyilvántartásról szóló törvényt, melynek célja az ellátás folyamatosságának és az egészségügyi szolgáltatók közötti információáramlásnak a javítása. Az egészségügy jelentette nehéz kihívásra való tekintettel néhány tagállam fokozta erőfeszítéseit, azonban ezek eredményességének értékelése még korai lenne.

Továbbra is új megoldásokat kell találni a munkaerőhiány kezelésére, és az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés mindenki számára történő garntálása további intézkedéseket tesz szükségessé. Egyes tagállamok jelentős pénzüsségeket fektetnek az egészségügyi munkaerő biztosításába (BG, DE, HU, MT, PL, SK). Magyarországon 90 000 egészségügyi szakember kapott béremelést. Németország az egészségügyi szakemberek vidéki területeken jelentkező hiányával kíván célozatosan foglalkozni. Az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása több tagállam számára továbbra is prioritás (DK, EL, FI, FR, LU, LV). Luxemburg „harmadik fél általi fizetési rendszert” vezetett be az illetékes szociális hivatal által hivatalosan is gazdaságilag kiszolgáltató helyzetben lévőknek nyilvántartott, biztosítással rendelkező személyek számára. Görögországban bevezették az egészségügyi utalványok ideiglenes rendszerét, amely a biztosítással nem rendelkező polgárok számára hozzáférést biztosít az alapvető egészségügyi szolgáltatásokhoz.

Jóllehet a költségvetési megszorítások gyakran érzékenyen érintik a tartós ápolási szolgáltatásokat, a tagállamok lépéseket tesznek az ilyen szociális szolgáltatások szervezésének javítása érdekében is. Egyes tagállamokban (BG, SI) integrált megközelítésen alapuló, és a magas színvonalú szociális szolgáltatások (ezen belül a tartós ápolási szolgáltatások) nyújtásának javítását célzó nemzeti stratégiákat fogadtak el. A szlovén nemzeti szociális védelmi program (2013–2020) minőségi és mennyiségi célokat határoz meg általában a szociális rendszerek és konkrétan a szociális szolgáltatások fejlesztésére

vonatkozóan. Finnországban elfogadták a tartós ápolási rendszerek reformját, amely megerősíti a rehabilitációs szolgáltatások szerepét, és egyértelműen prioritásként kezeli az otthoni ellátást a bentlakásos szolgáltatásokkal szemben. Számos tagállamban a tartós ápolási szolgáltatások alulfejlettsége továbbra is jelentős mértékben gátolja a nők munkavállalását és a növekedést, valamint az időskori függőség elleni védelmet.

A felnőttkori szegénység korlátok közé kényszerítésére, illetve csökkentésére irányuló fokozott erőfeszítések egyebek mellett a szociális támogatási rendszerek alapvető átalakítását feltételezik. Egyes tagállamok a felnőttkori szegénység hatékonyabb kezelésére irányuló politikájuk részeként aktiváló intézkedéseket vezetnek be, vagy szigorítják azokat (ld. a munkaerő-piaci részvétellel foglalkozó szakaszt). Több tagállamban folyamatban van vagy tervezés alatt áll a szociális támogatási rendszer reformja (LT, CY, DK, EL, HR, IT, PL és RO). Litvánia 2012-ben indította útjára a pénzügyi szociális segélyezés reformját a munkát vonzóvá tévő ösztönzők fokozása, a szociális támogatás és az aktiváló intézkedések közötti kapcsolatok erősítése, az intézkedések célzottabbá tétele, valamint a helyi munkaügyi hivatalok és az önkormányzatok közötti együttműködés javítása érdekében. Olaszországban jelenleg zajlik a rászorultságot megállapító fő mechanizmus reformjának végrehajtása. A rendelkezés célja az eszköz oly módon történő fejlesztése, hogy célzottabb támogatást lehessen nyújtani, valamint hogy méltányosabb legyen az adókönyvtételek és a társadalmi juttatások elosztása. Olaszország ezenkívül elindította a „új társadalombiztosítási kártya” elnevezésű kísérleti projektet – egy minimálbérrendszert, amelyet a későbbiekben össze kell majd kapcsolni a munkaerő-piaci aktiválási politikákkal. Szociális támogatási rendszere reformjának részeként Ciprus is tervezi garantált minimálbérrendszer bevezetését (amely végül a jelenlegi állami támogatási rendszer helyébe lép majd). Görögország minimálbérrendszer bevezetésére irányuló kísérleti program indítását tervezi. Néhány tagállam (BE, EE, ES, HU, MT, UK) lépéseket tett az adminisztratív eljárások egyszerűsítésére. Az erőfeszítések ellenére még mindig sok a tennivaló a tagállamok szintjén ahhoz, hogy a megfelelő jövedelemtámogatás, a befogadó munkaerőpiacok és a szolgáltatásokhoz való hozzáférés helyes kombinációja megvalósulhasson.

A tagállamok speciális befogadási programokat hoztak létre a különösen hátrányos helyzetű, valamint a hajléktalanság és a lakhatásból való kirekesztettség által sújtott személyek számára. Több tagállam – különösen párbeszéd szervezésének céljából – újragondolta vagy továbbfejlesztette nemzeti romaintegrációs stratégiáját vagy konkrét integrált szakpolitikai intézkedéseit (AT, BE, BG, CZ, DK, EE, EL, ES, FI, FR, HU, IE, IT, LV, NL, RO, SE, SI, UK). Annak érdekében, hogy hatékonyan vehesse fel a harcot a hajléktalanság ellen, Luxemburg egy integrált, nem kriminalizáló, a lakhatás kérdését középpontba állító hajléktalanstratégiát indított útjára, melynek fókuszában a megelőzés, a hosszú távú hajléktalanság visszaszorítása és a hajléktalanok lakhatáshoz és minőségi szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférése áll. Több tagállam (ES, FR, SK) vezetett be az alacsony jövedelmű háztartások számára megfizethető szociális és bérlakások gyarapítását célzó vagy a szegregáció elleni küzdelmet szolgáló intézkedéseket (HU). Hollandiában jövedelemfüggő bérletdíj-emelést vezettek be a szociális lakásszektorban, Belgiumban pedig bérletdíj-támogatást nyújtanak azok számára, akiknek szociális lakás iránti kérelme hosszú ideje várólistán van.

3. A KULCSFONTOSSÁGÚ FOGLALKOZTATÁSI ÉS SZOCIÁLIS MUTATÓK EREDMÉNYTÁBLÁJA

A gazdasági és monetáris unió szociális dimenziójának megerősítéséről szóló közleményében²⁵ a Bizottság javaslatot tett a kulcsfontosságú foglalkoztatási és szociális mutatókból álló, a közös foglalkoztatási jelentés tervezetében alkalmazandó eredménytáblára. Az eredménytábla öt kiemelt mutatóból áll, melyek a következők: munkanélküliségi ráta (15–74 évesek korcsoportja); a NEET-arány a fiatalok munkanélküliségi rátájával összefüggésben (15–24 évesek korcsoportja); a háztartások rendelkezésre álló reál bruttó jövedelme; a szegénységi küszöb alatt élők aránya (15–64 évesek korcsoportja) és a jövedelmi egyenlőtlenségek (S80/S20 arány). Az eredménytábla nagyobb átláthatóságot teremt, és megkönnyíti azoknak a főbb foglalkoztatási és szociális trendeknek²⁶ az azonosítását, amelyek érinthetik a gazdasági és monetáris unió zavartalan működését, és az európai szemeszter keretében szorosabb figyelemmel kísérést igényelhetnek²⁷. 2013. októberi ülésén az Európai Tanács azt a következtetést vonta le, hogy a Bizottság iránymutatásai mentén, a releváns szakbizottságokban folytatandó megfelelő munkát követően a közös foglalkoztatási jelentésben egy új foglalkoztatási és társadalmi eredménytáblát kell bevezetni azzal a céllal, hogy a Tanácsnak a decemberi ülésén történő határozathozatalát követően ezeket az új eszközöket már a 2014-es európai szemeszterben használni lehessen²⁸.

Gazdasági sokkhatás esetén fennáll annak a veszélye, hogy eredményes szakpolitikai válaszleptések hiányában a monetáris unióban foglalkoztatási és szociális problémák alakulnak ki, ami tartós egyenlőtlenségeket és romlást eredményezhet az Európai Unió egészének alapvető gazdasági tényezőiben. A súlyos gazdasági és szociális problémák más tagállamokra való továbbgyűrűzésének főbb csatornái a belső kereskedelem és a nemzetközi versenyképesség romlásához vezető humántőke-veszteség. Ezért a tagállamoknak érdekükben áll a foglalkoztatási és szociális kihívások kellő időben történő és eredményes kezelése²⁹.

Az ebben a szakaszban foglalt elemzés a fenti közleményben bevezetett öt kiemelt mutatón alapul³⁰. Az eredménytáblában foglaltakat nem gépiesen kell feldolgozni, és részletesebb értelmezésükhöz a meglévő eszközökre (a közös értékelési keretre, a foglalkoztatási teljesítményértékelésre és a szociális védelmi teljesítményértékelésre) és olyan egyezményes

---

²⁵ COM(2013) 690.

²⁶ A közös foglalkoztatási jelentés e tervezetébe belefoglalt eredménytábla aktualizálásra kerülhet 2013 decemberében, amikor beérkeznek a legfrissebb éves szociális adatok.

²⁷ Az eredménytábla a közös foglalkoztatási jelentés tervezetének része, ez utóbbi pedig az EUMSZ 148. cikkén alapul és az európai szemeszter folyamata során hasznosul, ezért az eredménytábla valamennyi uniós tagállamra kiterjed, az összehasonlítások alapja pedig az uniós átlag. Egyes esetekben az euróövezet átlagától való statisztikai eltérésnek is jelentősége lehet. „A valódi, szoros gazdasági és monetáris unió tervezete” című bizottsági közleményben foglaltaknak megfelelően a foglalkoztatási- és szociálpolitikák fokozottabb összehangolására és felügyeletére van szükség a gazdasági és monetáris unión belül, és elő kell mozdítani a konvergenciát ezeken a területeken.

²⁸ Az Európai Tanács 2013. október 24-25-i következtetései

²⁹ A foglalkoztatási és szociális fejlemények továbbgyűrűző hatásairól részletesebb áttekintést itt talál: Uniós foglalkoztatási és társadalmi helyzet, negyedéves áttekintés, 2013. szeptember. A kiadvány megtalálható itt: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=1974&furtherNews=yes>

³⁰ A Bizottság készen áll arra, hogy az eredménytábla jövőbeli kiadásai alkalmával – a Foglalkoztatási Bizottság és a szociális védelemmel foglalkozó bizottság keretében jelenleg zajló technikai viták, valamint az Európai Parlament, a szociális partnerek és a többi érdekelt fél visszajelzései alapján – megfontolja bizonyos finomítások bevezetését.

adathalmazokra érdemes támaszkodni, mint az európai munkaerő-piaci felmérés és a jövedelmekre és életkörülményekre vonatkozó uniós statisztikák³¹.

Az ezen új eredménytáblával kimutatott széttartó tendenciákat, valamint a negatív trendekkel, a nyugtalanító foglalkoztatottsági szinttel és a szociális problémákkal való szembenézés lehetséges módjait tovább fogják elemezni – további mutatók még részletekbe menőbb alkalmazásával – a 2014. évi európai szemeszter alkalmával, így a multilaterális felüyeleti folyamat részeként és az országspecifikus ajánlások megfogalmazásakor is.

A következő alszakaszokban az Európai Unión belül a közelmúltban megfigyelhető, egymástól széttartó társadalmi-gazdasági trendek áttekintése következik, amelynek részeként az öt mutató mindegyike esetében számba vesszük az egyes országok legfigyelemreméltóbb fejleményeit. Végezetül a mellékletben található táblázatok valamennyi uniós tagállam esetében mutatónkénti áttekintést nyújtanak a helyzetről, valamint áttekintést nyújtanak a foglalkoztatási teljesítményértékelés alapján azonosítható foglalkoztatási kihívásokról és a szociális védelmi teljesítményértékelés alapján azonosítható szociális trendekről is.

Az esetlegesen aggasztó foglalkoztatási és szociális fejlemények, valamint az Európai Unión belül egyenlőtlenségekhez vezető és további elemzést, valamint esetleg erőteljesebb szakpolitikai fellépést igénylő számadatok háromféleképpen is tetten érhetők:

- egy adott tagállam mutatóinak a korábbi időszakokhoz (múltbeli trendekhez) mért változása;
- az ugyanazon évre vonatkozó uniós és az euróövezetbeli átlagértékekhez mért különbség egy adott tagállamban (pillanatfelvétel a foglalkoztatásbeli és szociális egyenlőtlenségekről);
- egy adott tagállam mutatóinak egyik évről a másikra mért változása, összehasonlításban az uniós és euróövezetbeli értékek változásával (a társadalmi-gazdasági konvergencia/divergencia dinamikájára enged következtetni).

3.1. Munkanélküliségi ráta – változás és szint

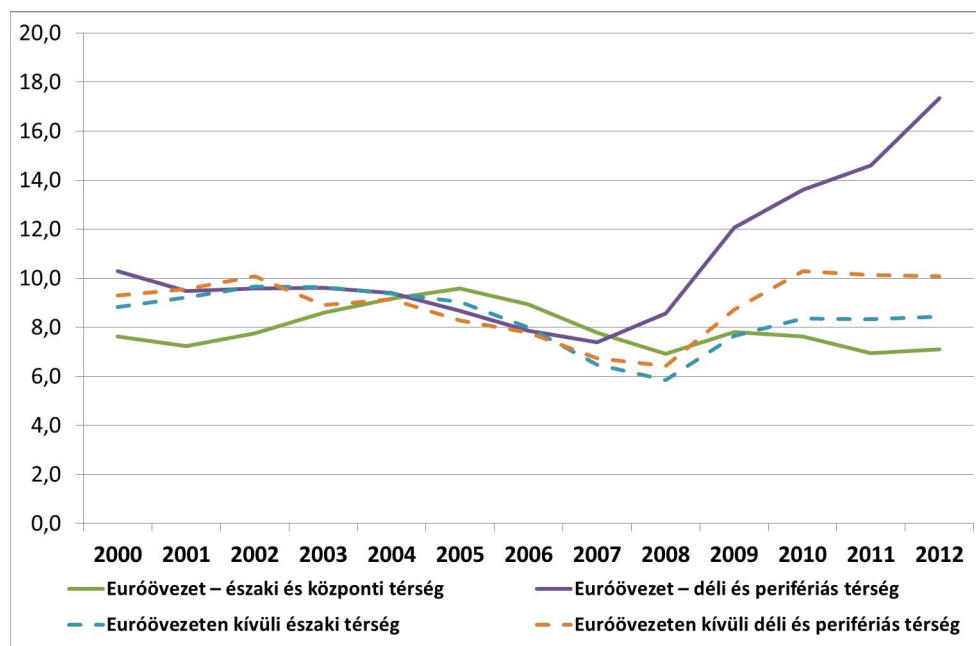
Az euróövezet „északi és központi”, illetve „déli és perifériás” térségének³² munkanélküliségi rátája közötti szakadék riasztó ütemben növekszik 2008 óta, és mostanra eléri a 10,2 százalékpontot, míg az euróövezeten kívül 1,7 százalékpont az északi és a perifériás rész közötti eltérés. A 2000-es évek közepén a valutaunió közvetve elősegítette tagállamai munkanélküliségi rátájának konvergenciáját, ami különösen annak tudható be, hogy az euró bevezetése után a „perifériás” országokba irányuló jelentős tőkebeáramlás kapcsán megnőtt a kereslet. A pénzügyi és gazdasági válság azonban sokkal nagyobb léptékű eltéréseket eredményezett a munkanélküliségi ráták tekintetében, részben az adósságcsökkentés folyamatának lassúsága és a „periféria” fellendülési kilátásainak bizonytalansága miatt, amely maga is megdrágította a hitelfelvételt ezen országok számára.

---

³¹ COM(2013) 690, 6. oldal.

³² A térségek meghatározása: Az euróövezet északi és központi térsége: AT, BE, DE, FI, FR, LU, NL; Az euróövezet déli és perifériás térsége: EE, EL, ES, IE, IT, CY, MT, PT, SI, SK; euróövezeten kívüli északi térség: CZ, DK, PL, SE, UK; euróövezeten kívüli déli és perifériás térség: BG, HR, LV, LT, HU, RO.

I. ábra: Munkanélküliségi ráta (15–74 évesek korcsoportja) az euróövezeten belüli és kívüli tagállamok csoportjai szerint 2000 óta

Forrás: Eurostat (munkaerő-felmérés), a Foglalkoztatás, a Szociális Ügyek és a Társadalmi Befogadás Főigazgatóságának számításai; súlyozott átlagok

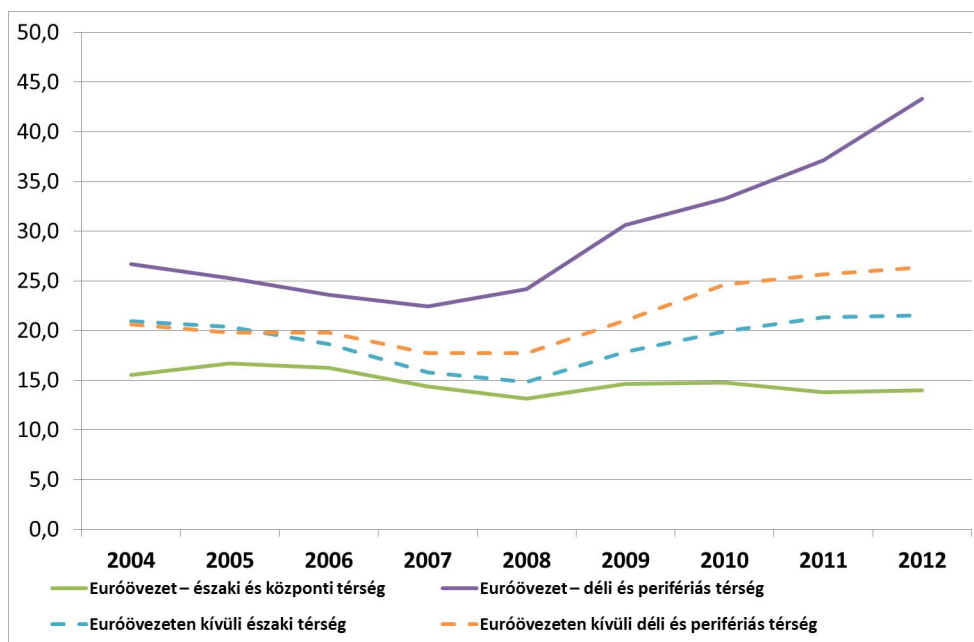
Ahogy a melléklet táblázatainak adataiból látható, munkanélküliség szempontjából öt tagállam (HR, CY, EL, PT és ES) helyzete a legaggasztóbb. Ezekben az országokban a munkanélküliségi ráta messze felülmúlja az uniós és az euróövezetbeli átlagot. A munkanélküliség növekedése ráadásul viszonylag gyors volt a múltbeli trendekhez és a többi tagállamhoz viszonyítva (innen ered a széttartó tendencia). Olaszország, Hollandia és Szlovénia munkanélküliségi rátája más-más kiindulópontonról jutott a mostani szintjére. Ez a szint nem mondható szélsőségesnek, az elmúlt évek növekedése azonban jelentős volt.

3.2. Ifjúsági munkanélküliségi ráta és NEET-ráta (nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok aránya) – változás és szint

Az euróövezet déli és perifériás térségében a fiatalok munkanélkülisége 2008-ban jelentős növekedésnek indult, és 2012-re 40% fölé emelkedett. Ezzel szemben az euróövezet északi és központi országainak a munkanélküliségi rátája többé-kevésbé stabil maradt, így 2012-re a tagállamok két csoportja közötti szakadék meghaladta a 25 százalékpontot. A fejlemények a többi tagállamban is negatívak voltak, de kevésbé, mint a déli, illetve perifériás országokban. A nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülők aránya a 15–24 évesek körében elérte a 19%-ot az euróövezet déli és perifériás részében, míg az északi és központi térségben 9,2%-os volt, és az országok e két csoportja között a szakadék továbbra is nő, a

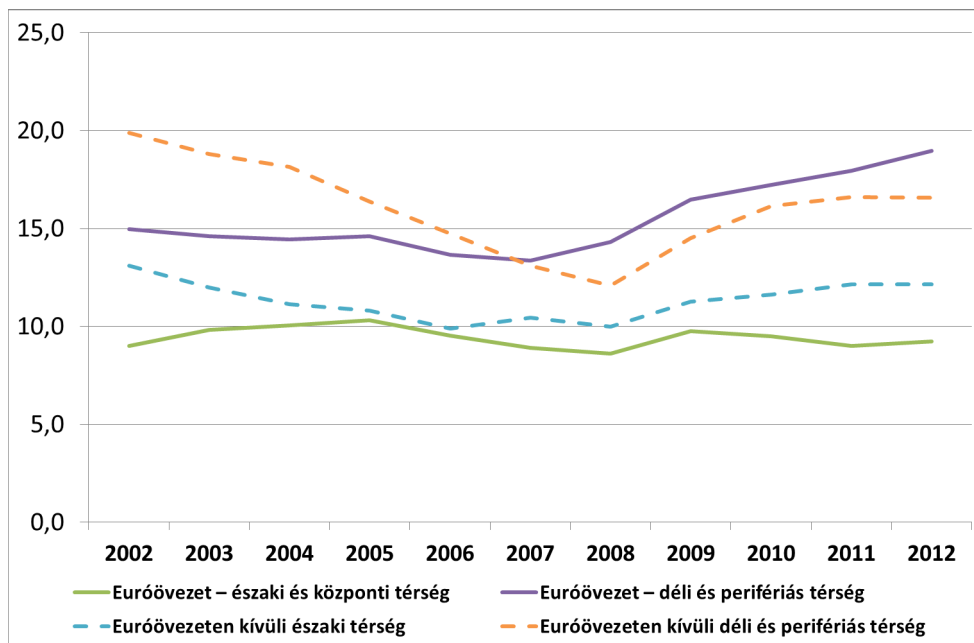
munkanélküliség alakulásához hasonló mintát követve. A fiatalok munkanélkülisége és inaktivitása különösen aggasztó, mert megrázó hatását az érintettek későbbi alkalmazhatósága és termelékenysége sínyli meg. A fiatalok munkanélküliségének és a NEET-rátának a jelenlegi széttartó tendenciái azzal fenyegetnek, hogy hosszabb távon az alapvető társadalmi-gazdasági tényezők még nagyobb egyenlőtlenségeit eredményezik a monetáris unión és az Európai Unión belül.

IIa. ábra: Ifjúsági munkanélküliségi ráta (15-24 évesek korcsoportja) az euróövezeten belüli és kívüli tagállamok csoportjai szerint 2007 óta

Forrás: Eurostat, oktatási és képzési statisztikák, a Foglalkoztatás, a Szociális Ügyek és a Társadalmi Befogadás Főigazgatóságának számításai; súlyozott átlagok

IIb. ábra: NEET-ráták (15-24 évesek korcsoportja) az euróövezeten belüli és kívüli tagállamok csoportjai szerint 2007 óta

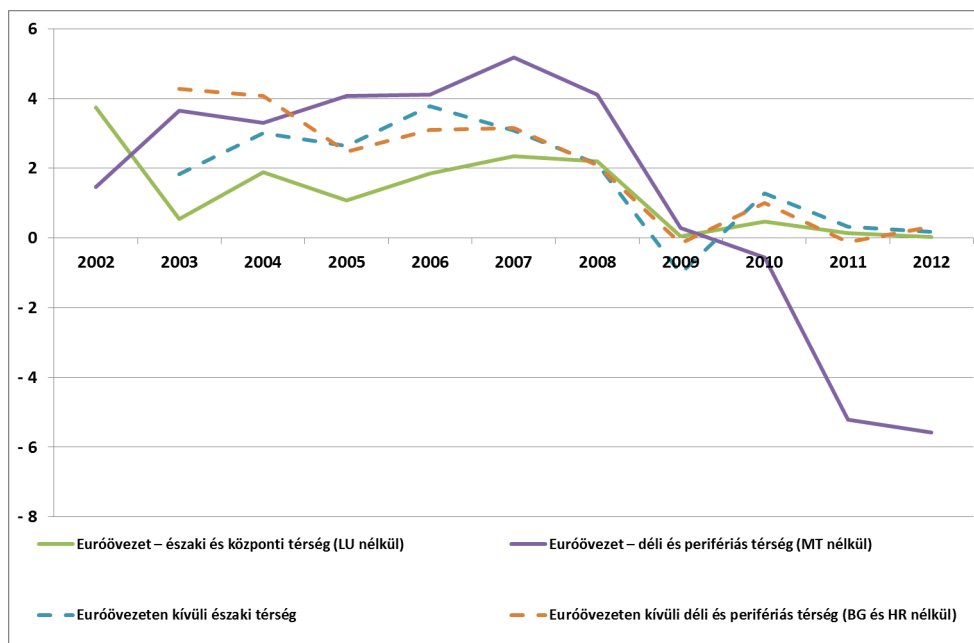
Forrás: Eurostat, oktatási és képzési statisztikák, a Foglalkoztatás, a Szociális Ügyek és a Társadalmi Befogadás Főigazgatóságának számításai; súlyozott átlagok

Az eredménytábla számadatai alapján (lásd a mellékletben foglalt táblázatokat) a fiatalok helyzete több tagállamban is vészjósló. Az ifjúsági munkanélküliség szintje és alakulása egyaránt aggasztó Cipruson, Görögországban, Spanyolországban, Olaszországban, Portugáliában és Horvátországban. Szlovéniában és – kisebb mértékben – Belgiumban az ifjúsági munkanélküliségnek inkább az alakulása, mint a szintje aggasztó, míg Szlovákiára éppen ennek ellenkezője (nagyarányú ifjúsági munkanélküliség) áll. A NEET-rátáknak mind a szintje, mind az alakulása aggasztó Görögországban és Olaszországban. Bulgáriában, Írországban és Spanyolországban a szint a kirívó, míg Ciprus, Luxemburg, Magyarország, Portugália és Szlovénia esetében a közelmúltbeli trend.

3.3. A háztartások rendelkezésre álló bruttó jövedelmének változása reálértékben

A válság éveiben a háztartások jövedelme (a háztartások rendelkezésre álló bruttó reáljövedelmének növekedési rátája alapján) az euróövezet északi és központi részében – bár lassabb ütemben, de – tovább nőtt (a 2010. év kivételével), míg a periféria országaiban reálértékben mérve stagnált vagy hanyatlásnak indult 2009 után. A háztartások jövedelmére főként az hatott rosszul, hogy csökkenni kezdtek a munkaerő-piaci jövedelmek, és idővel meggyengültek az ezt ellensúlyozó automatikus stabilizáló mechanizmusok. Ezenkívül a költségvetési megszorítások – melyek főleg az euróövezet déli, illetve perifériás országaira összpontosultak – kihatottak a foglalkoztatottságra, az adórendszerek és a juttatási rendszerek módosulása, valamint a közszféra munkabéreinek lefaragása következtében pedig jelentősen visszaesett a háztartások reáljövedelmének szintje. Ez vélhetően tovább mélyítette az euróövezeten belüli egyenlőtlenségeket.

III. ábra: A háztartások rendelkezésre álló bruttó jövedelmének reálértékben mért változása az euróövezeten belüli és kívüli tagállamok csoportjai szerint 2002 óta

Forrás: Eurostat, nemzeti számlák, a Foglalkoztatás, a Szociális Ügyek és a Társadalmi Befogadás Főigazgatóságának számításai; súlyozott átlagok

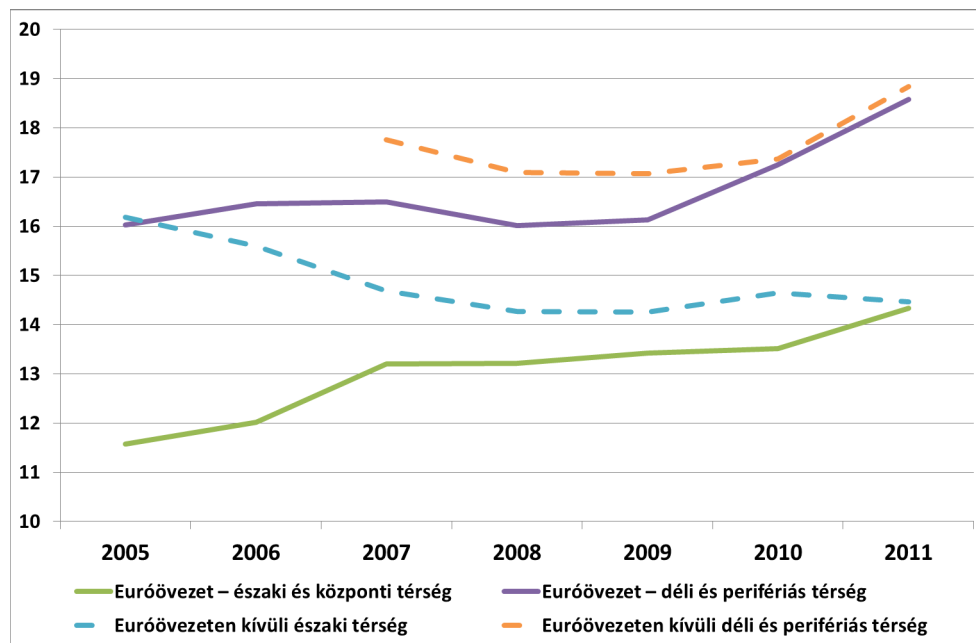
A háztartások rendelkezésre álló bruttó jövedelmének reálértékben mért alakulása egyszerre mutat nagy szórást és növekvő széttartást a tagállamok körében. A 2012. évi adatok tanúsága szerint nem kevesebb mint 11 tagállamban mutatott jelentősen negatív tendenciát a háztartások rendelkezésre álló bruttó jövedelme: Görögországban az előző évihez képest 10%-kal csökkent, Cipruson pedig több mint 8%-kal. Olaszország, Magyarország, Hollandia, Portugália, Románia (2011. évi adat), Szlovénia és Spanyolország esetében a hanyatlás 3% és 5% között alakult, míg Szlovákiában 1–2% körüli volt a visszaesés. Az ilyen, egyik évről a másikra kimutatható csökkenés különösen figyelemre méltó, mivel a háztartások rendelkezésre álló jövedelme több évtizede folyamatosan nőtt, még ha csekély mértékben is, vagy a gazdasági növekedés következtében, vagy – visszaesések alkalmával – a rövid távú automatikus kiigazító mechanizmusoknak köszönhetően, így csak elég kivételesen fordult elő visszaesés az előző évhez képest.

3.4. A szegénységi küszöb alatt élők aránya a munkaképes korú népességben belül – változás és szint;

Sok tagállamban van növekvőben a szegénységi küszöb alatt élők aránya. Az Európai Unió déli és perifériás térségeiben – az euróövezeten belüli és kívüli országokban egyaránt – jelentős növekedés tapasztalható 2008 óta, miközben már eleve nagyarányú volt az elszegényedéstől való fenyegetettség. 2009 óta már az euróövezet északi és központi tagállamaiban is növekszik a szegénységi küszöb alatt élők aránya, bár alacsonyabb szintről indult. A tartósan negatív vagy a nullához közeli GDP-növekedés, a hosszú távú munkanélküliség növekedése és az automatikus stabilizáló mechanizmusoknak az idők során bekövetkezett gyengülése most már ezekben az országokban is hatással van az elszegényedés kockázatára.

IV. ábra: A szegénységi küszöb alatt élő munkaképes korúak aránya (15-64 évesek korcsoportja) az euróövezeten belüli és kívüli tagállamok csoportjai szerint 2004 óta³³

Forrás: Eurostat, EU-SILC, a Foglalkoztatás, a Szociális Ügyek és a Társadalmi Befogadás Főigazgatóságának számításai; súlyozott átlagok – az évek a jövedelem évét jelölik.

A szegénységi küszöb alatt élők aránya 2010 és 2011 között a következő országokban mutat növekvő tendenciát: BG, EE, ES, FR, IT, HU, RO és SK. Görögországban, Lettországban és Litvániában a gazdasági és monetáris unió átlagához képest igen magas a szegénységi küszöb alatt élők aránya, de a szóban forgó időszakban nem nőtt jelentősen. A fejlemények különösen aggasztóak Spanyolországban és Romániában, mivel a szegénység ezekben az országokban egyszerre nagyarányú és rövid időn belül jelentős növekedést mutatott.

3.5. Egyenlőtlenségek (S80/S20 arány) – változás és szint³⁴

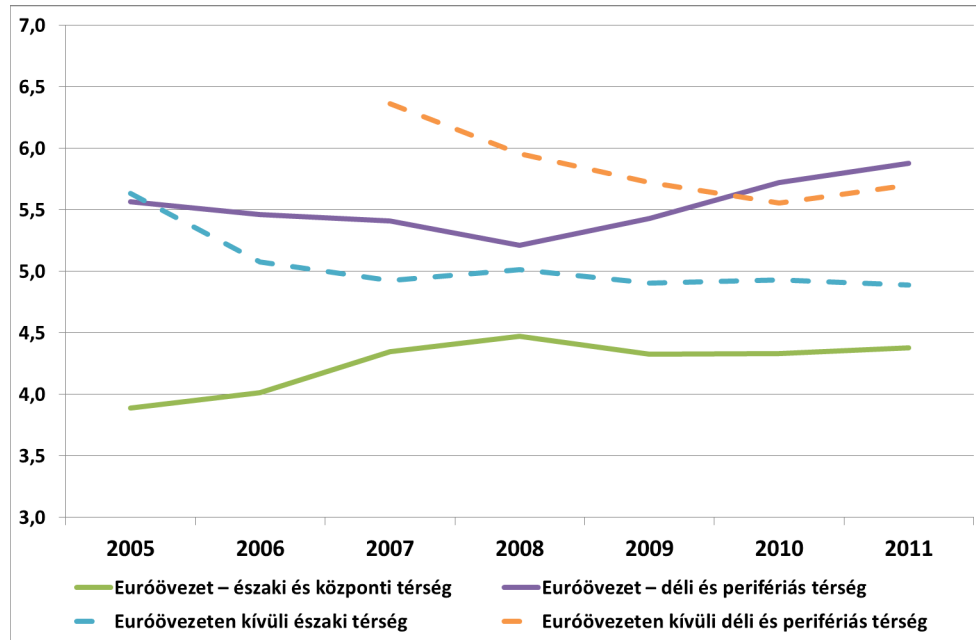
Egyre nagyobbak a jövedelmi egyenlőtlenségek a tagállamok között és azokon belül, különösen az Európai Unió déli és perifériás részében. Ezek éppen azok a tagállamok, ahol a munkanélküliség a legnagyobb mértékben ugrott meg. Az egyenlőtlenségek fokozódását előmozdította, hogy a válság számos tagállamban felerősítette a bérek polarizálódásának és a munkaerőpiac szegmentálódásának hosszú távú trendjét, ugyanakkor gyengült az adórendszerek és juttatási rendszerek újraelosztó jellege is. A nagyarányú (és leginkább a munkaerőpiac alsó szegmensében növekvő) munkanélküliség és esetenként a költségvetési

³³ A szegénységi küszöb alatt élők arányának számításához használt jövedelmi referenciaév a felmérés tárgyévét megelőző naptári év (vagyis 2011), az Egyesült Királyság és Írország kivételével (esetükben ugyanis a felmérés tárgyéve, illetve a felmérést megelőző tizenkét hónap). Ugyanez vonatkozik az egyenlőtlenségi mutatóra (S80/S20 arány).

³⁴ A népesség legmagasabb jövedelmű 20%-a és legalacsonyabb jövedelmű 20%-a jövedelmének hányadosa.

konzolidáció³⁵ is magyarázatul szolgálhat az egyenlőségek jelentős fokozódására, amely a munkaerő-piaci válságtól leginkább sújtott országokban volt megfigyelhető.

V. ábra Egyenlőtlenségek (S80/S20 arány) az euróövezeten belüli és kívüli tagállamok csoportjai szerint 2005 óta

Forrás: Eurostat, EU-SILC, a Foglalkoztatás, a Szociális Ügyek és a Társadalmi Befogadás Főigazgatóságának számításai; súlyozott átlagok – az évek a jövedelem évét jelölik.

Az egyenlőtlenség (S80/S20 arány) tekintetében nagy a szórás és egyre nagyobb a széttartás a tagállamok körében. A 2011. évi adatok alapján Bulgária mindhárom szempontból – változás az előző évhez képest, eltérés a gazdasági és monetáris unió átlagától, a tagállamban egyik évről a másikra tapasztalható változás az uniós, illetve euróövezetbeli változáshoz viszonyítva – figyelmet érdemel. Észtország, Görögország, Olaszország és Magyarország esetében az éves változás kirívó (az egyenlőtlenségi arányszám 0,3–0,5 százalékponttal romlott), Románia, Lettország és Spanyolország pedig az euróövezet átlagától tér el jelentősen (az egyenlőtlenségi arányszám emelkedése eléri vagy meghaladja a 1,2 százalékpontot).

³⁵ Lásd az EUROMOD 2/13. sz. munkadokumentumát.

1. melléklet: A kulcsfontosságú foglalkoztatási és szociális mutatók eredménytáblája, valamint viszonyítási alapként az uniós és euróvezetbeli átlagértékek

	Munkanélküliségi ráta			Ifjúsági munkanélküliség						A háztartások rendelkezésre álló bruttó jövedelmének reálértékben mért növekedése		A szegénységi küszöb alatt élők aránya			Egyenlőtlenségek – S80/S20 arány		
	Változás az előző évhez képest (2012. első félév–2013. első félév)	Eltérés az uniós átlagtól	Az előző évhez mért tagállami változás az uniós változáshoz viszonyítva	Változás az előző évhez képest (2012. első félév–2013. első félév)	Eltérés az uniós átlagtól	Az előző évhez mért tagállami változás az uniós változáshoz viszonyítva	Változás az előző évhez képest (2011–2012)	Eltérés az uniós átlagtól	Az előző évhez mért tagállami változás az uniós változáshoz viszonyítva	Változás az előző évhez képest (2011–2012)	Az előző évhez mért tagállami változás az uniós változáshoz viszonyítva	Változás az előző évhez képest (2010–2011)	Eltérés az uniós átlagtól	Az előző évhez mért tagállami változás az uniós változáshoz viszonyítva	Változás az előző évhez képest (2010–2011)	Eltérés az uniós átlagtól	Az előző évhez mért tagállami változás az uniós változáshoz viszonyítva
EU-27	0,6	0,0	0,0	0,6	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	-0,9	0,0	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
EA-17	0,9	1,2	0,4	1,4	0,6	0,7	0,6	0,0	0,3	-1,7	-0,7	1,0	0,2	0,2	0,1	0,0	0,1
BE	1,0	-2,5	0,4	3,3	0,0	2,6	0,5	-0,9	0,2	-0,4	0,5	0,8	-3,1	0,0	0,0	-1,1	0,0
BG	0,8	2,0	0,2	-0,1	5,1	-0,8	-0,3	8,3	-0,6	:	:	2,2	2,2	1,4	0,6	1,5	0,6
CZ	0,3	-3,8	-0,4	-0,6	-4,4	-1,3	0,6	-4,3	0,3	0,3	1,2	1,0	-6,9	0,2	0,0	-1,5	0,0
DK	-0,8	-4,0	-1,4	-2,3	-10,9	-3,0	0,3	-6,6	0,0	-0,9	0,0	0,2	-2,9	-0,6	0,0	-0,6	0,0
DE	-0,2	-5,6	-0,8	-0,3	-15,5	-0,9	0,2	-5,5	-0,1	0,7	1,6	0,8	0,4	0,0	0,0	-0,5	0,0
EE	-1,7	-2,2	-2,3	-4,0	-5,3	-4,7	0,7	-0,7	0,4	2,4	3,3	2,4	2,0	1,6	0,3	0,3	0,3
IE	-1,2	2,9	-1,8	-3,2	4,9	-3,8	-0,1	5,5	-0,4	5,7	6,7	0,5	-0,9	-0,3	-0,1	-0,4	-0,1
EL	4,1	16,1	3,5	6,1	36,1	5,5	2,9	7,1	2,6	-9,6	-8,7	1,0	4,0	0,2	0,4	1,0	0,4
ES	2,2	15,5	1,6	3,9	32,2	3,3	0,3	5,6	0,0	-5,2	-4,2	1,5	4,5	0,7	-0,1	2,1	-0,1
FR	0,8	-0,1	0,2	2,1	2,4	1,4	0,2	-1,0	-0,1	-0,3	0,6	1,1	-2,5	0,3	0,1	-0,4	0,1
HR	1,9	6,1	1,3	12,2	28,1	11,5	1	3,5	0,7	:	:	0,7	3,1	-0,1	-0,2	0,4	-0,2
IT	1,7	1,1	1,1	4,5	15,6	3,8	1,3	7,9	1,0	-4,5	-3,6	1,6	2,5	0,8	0,4	0,6	0,4
CY	4,3	4,3	3,7	11,2	13,8	10,5	1,4	2,8	1,1	-8,0	-7,0	-0,4	-4,5	-1,2	-0,2	-0,7	-0,2
LV	-3,6	1,1	-4,2	-8,2	-2,2	-8,9	-1,1	1,7	-1,4	4,9	5,8	-0,3	4,2	-1,1	-0,3	1,6	-0,3
LT	-1,5	1,4	-2,1	-5,5	-0,6	-6,1	-0,4	-2,1	-0,7	:	:	-1,6	4,2	-2,4	-1,5	0,8	-1,5
LU	0,6	-5,3	0,0	0,2	-4,7	-0,4	1,2	-7,3	0,9	:	:	-0,8	-2,9	-1,6	-0,1	-1,0	-0,1
HU	-0,4	-0,3	-1,0	0,5	4,9	-0,1	1,4	1,5	1,1	-3,0	-2,0	1,7	-2,4	0,9	0,5	-1,1	0,5
MT	0,1	-4,4	-0,5	-0,5	-9,5	-1,2	0,5	-2,1	0,2	:	:	0,2	-2,9	-0,6	-0,2	-0,9	-0,2
NL	1,4	-4,5	0,8	1,4	-12,7	0,7	0,5	-8,9	0,2	-3,1	-2,2	0,4	-5,5	-0,4	0,1	-1,2	0,1
AT	0,6	-6,1	0,0	0,0	-14,6	-0,6	-0,4	-6,7	-0,7	1,4	2,3	0,3	-5,0	-0,5	0,1	-1,2	0,1
PL	0,6	-0,4	0,0	1,1	3,8	0,4	0,2	-1,4	-0,1	0,4	1,4	0,2	1,1	-0,6	0,0	0,0	0,0
PT	2,1	6,4	1,5	3,6	16,6	3,0	1,4	0,9	1,1	-3,0	-2,1	0,5	0,2	-0,3	0,1	0,7	0,1

RO	0,1	-3,7	-0,5	-0,3	-0,1	-0,9	-0,6	3,6	-0,9	-4,3*	-4,2*	1,8	5,0	1,0	0,2	1,2	0,2
SI	2,3	-0,3	1,7	5,3	0,1	4,6	2,2	-3,9	1,9	-3,8	-2,9	0,7	-4,3	-0,1	0,1	-1,5	0,1
SK	0,4	3,3	-0,2	0,4	10,5	-0,3	0	0,6	-0,3	-2,3	-1,4	1,2	-3,6	0,4	0,0	-1,2	0,0
FI	0,4	-2,8	-0,2	1,1	-3,3	0,4	0,2	-4,6	-0,1	0,3	1,2	0,5	-3,2	-0,3	0,1	-1,3	0,1
SE	0,3	-2,9	-0,4	1,1	0,8	0,4	0,3	-5,4	0,0	2,9	3,9	0,6	-3,5	-0,2	0,1	-1,4	0,1
UK	-0,3	-3,2	-0,9	-0,6	-2,5	-1,3	-0,3	0,8	-0,6	2,2	3,1	-0,8	-1,9	-1,6	-0,1	0,3	-0,1

* Románia esetében a háztartások rendelkezésre álló bruttó jövedelmére vonatkozó legfrissebb adat 2010–211-re vonatkozik.

	Munkanélküliségi ráta			Ifjúsági munkanélküliség						A háztartások rendelkezésre álló bruttó jövedelmének reálértékben mért növekedése		A szegénységi küszöb alatt élők aránya			Egyenlőtlenségek – S80/S20 arány		
				Ifjúsági munkanélküliségi ráta			NEET-ráta										
	Változás az előző évhez képest (2012. első félév–2013. első félév)	Eltérés az euróövezetb eli átlagtól	Az előző évhez mért tagállami változás az euróövezetb eli változáshoz viszonyítva	Változás az előző évhez képest (2012. első félév–2013. első félév)	Eltérés az euróövezetb eli átlagtól	Az előző évhez mért tagállami változás az euróövezetb eli változáshoz viszonyítva	Változás az előző évhez képest (2011–2012)	Eltérés az euróövezetb eli átlagtól	Az előző évhez mért tagállami változás az euróövezetb eli változáshoz viszonyítva	Változás az előző évhez képest (2011–2012)	Az előző évhez mért tagállami változás az euróövezetb eli változáshoz viszonyítva	Változás az előző évhez képest (2010–2011)	Eltérés az euróövezetb eli átlagtól	Az előző évhez mért tagállami változás az euróövezetb eli változáshoz viszonyítva	Változás az előző évhez képest (2010–2011)	Eltérés az euróövezetb eli átlagtól	Az előző évhez mért tagállami változás az euróövezetb eli változáshoz viszonyítva
EU-27	0,6	-1,2	-0,4	0,6	-0,6	-0,7	0,3	0	-0,3	-0,9	0,7	0,8	-0,2	-0,2	0,0	0,0	-0,1
EA-17	0,9	0,0	0,0	1,4	0,0	0,0	0,6	0	0	-1,7	0,0	1,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
BE	1,0	-3,7	0,0	3,3	-0,7	1,9	0,5	-0,9	-0,1	-0,4	1,3	0,8	-3,3	-0,2	0,0	-1,1	-0,1
BG	0,8	0,9	-0,1	-0,1	4,5	-1,5	-0,3	8,3	-0,9	:	:	2,2	2,0	1,2	0,6	1,5	0,5
CZ	0,3	-5,0	-0,7	-0,6	-5,0	-2,0	0,6	-4,3	0	0,3	2,0	1,0	-7,1	0,0	0,0	-1,5	-0,1
DK	-0,8	-5,1	-1,7	-2,3	-11,6	-3,7	0,3	-6,6	-0,3	-0,9	0,7	0,2	-3,1	-0,8	0,0	-0,6	-0,1
DE	-0,2	-6,7	-1,1	-0,3	-16,2	-1,7	0,2	-5,5	-0,4	0,7	2,3	0,8	0,2	-0,2	0,0	-0,5	-0,1
EE	-1,7	-3,4	-2,6	-4,0	-5,9	-5,4	0,7	-0,7	0,1	2,4	4,0	2,4	1,8	1,4	0,3	0,3	0,2
IE	-1,2	1,7	-2,2	-3,2	4,2	-4,5	-0,1	5,5	-0,7	5,7	7,4	0,5	-1,1	-0,5	-0,1	-0,4	-0,2
EL	4,1	15,0	3,2	6,1	35,4	4,7	2,9	7,1	2,3	-9,6	-7,9	1,0	3,8	0,0	0,4	1,0	0,3
ES	2,2	14,4	1,2	3,9	31,6	2,6	0,3	5,6	-0,3	-5,2	-3,5	1,5	4,3	0,5	-0,1	1,8	-0,2
FR	0,8	-1,3	-0,2	2,1	1,8	0,7	0,2	-1	-0,4	-0,3	1,3	1,1	-2,7	0,1	0,1	-0,4	0,0
HR	1,9	4,9	0,9	12,2	27,5	10,8	1	3,5	0,4	:	:	0,7	2,9	-0,3	-0,2	0,4	-0,3
IT	1,7	-0,1	0,8	4,5	14,9	3,1	1,3	7,9	0,7	-4,5	-2,8	1,6	2,3	0,6	0,4	0,6	0,3
CY	4,3	3,2	3,4	11,2	13,1	9,8	1,4	2,8	0,8	-8,0	-6,3	-0,4	-4,7	-1,4	-0,2	-0,7	-0,3
LV	-3,6	-0,1	-4,5	-8,2	-2,8	-9,6	-1,1	1,7	-1,7	4,9	6,6	-0,3	4,0	-1,3	-0,3	1,6	-0,4
LT	-1,5	0,2	-2,5	-5,5	-1,3	-6,8	-0,4	-2,1	-1	:	:	-1,6	4,0	-2,6	-1,5	0,8	-1,6
LU	0,6	-6,5	-0,4	0,2	-5,4	-1,2	1,2	-7,3	0,6	:	:	-0,8	-3,1	-1,8	-0,1	-1,0	-0,2
HU	-0,4	-1,4	-1,4	0,5	4,3	-0,9	1,4	1,5	0,8	-3,0	-1,3	1,7	-2,6	0,7	0,5	-1,1	0,4
MT	0,1	-5,6	-0,9	-0,5	-10,1	-1,9	0,5	-2,1	-0,1	:	:	0,2	-3,1	-0,8	-0,2	-0,9	-0,3

NL	1,4	-5,6	0,4	1,4	-13,3	0,0	0,5	-8,9	-0,1	-3,1	-1,4	0,4	-5,7	-0,6	0,1	-1,2	0,0
AT	0,6	-7,3	-0,4	0,0	-15,2	-1,4	-0,4	-6,7	-1	1,4	3,1	0,3	-5,2	-0,7	0,1	-1,2	0,0
PL	0,6	-1,5	-0,3	1,1	3,2	-0,3	0,2	-1,4	-0,4	0,4	2,1	0,2	0,9	-0,8	0,0	0,0	-0,1
PT	2,1	5,3	1,2	3,6	16,0	2,3	1,4	0,9	0,8	-3,0	-1,3	0,5	0,0	-0,5	0,1	0,7	0,0
RO	0,1	-4,8	-0,9	-0,3	-0,8	-1,6	-0,6	3,6	-1,2	-4,3*	-4,0*	1,8	4,8	0,8	0,2	1,2	0,1
SI	2,3	-1,5	1,4	5,3	-0,5	3,9	2,2	-3,9	1,6	-3,8	-2,2	0,7	-4,5	-0,3	0,1	-1,5	0,0
SK	0,4	2,1	-0,6	0,4	9,9	-1,0	0	0,6	-0,6	-2,3	-0,6	1,2	-3,8	0,2	0,0	-1,2	-0,1
FI	0,4	-4,0	-0,5	1,1	-3,9	-0,3	0,2	-4,6	-0,4	0,3	2,0	0,5	-3,4	-0,5	0,1	-1,3	0,0
SE	0,3	-4,0	-0,7	1,1	0,1	-0,3	0,3	-5,4	-0,3	2,9	4,6	0,6	-3,7	-0,4	0,1	-1,4	0,0
U K	-0,3	-4,3	-1,3	-0,6	-3,1	-2,0	-0,3	0,8	-0,9	2,2	3,9	-0,8	-2,1	-1,8	-0,1	0,3	-0,2

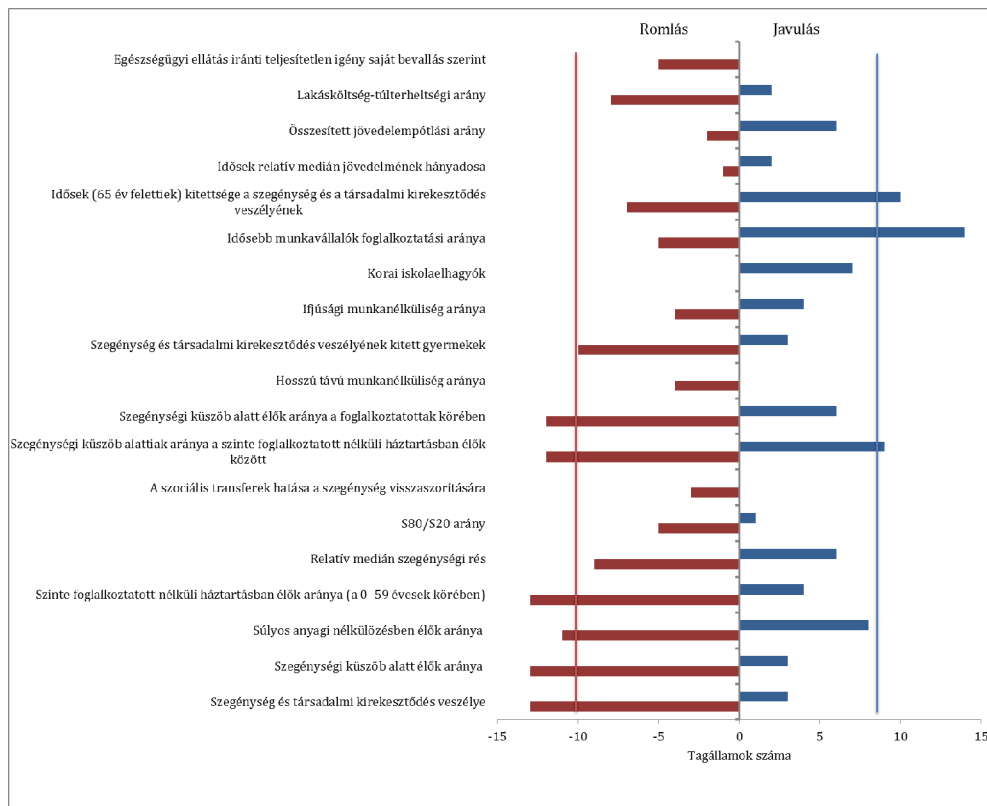
* Románia esetében a háztartások rendelkezésre álló bruttó jövedelmére vonatkozó legfrissebb adat 2010–2011-re vonatkozik.

2. melléklet: A kulcsfontosságú foglalkoztatási kihívások és a kiemelkedően jó munkaerő-piaci eredmények áttekintése a foglalkoztatási teljesítményértékelés alapján (C=kihívás; G=jó munkaerő-piaci eredmény) – elfogadva: 2013. június³⁶

Ország	Munkaerő-piaci részvétel	Munkaerőpiac működése, szegmentáltság elleni küzdelem	Aktív munkaerő-piaci intézkedések	Társadalombiztosítás	A munka és a magánélet egyensúlya	Munkahelyteremtés	Nemek közti egyenlőség	A készségkínálat és termelékenység; Élethosszig tartó tanulás	Az oktatási és a képzési rendszerek fejlesztése	Bérmegállapítási mechanizmusok és munkaerőköltség-fejlesztés
BE	C	C	C	C/G				C	C	C
BG	C		C	C	C	C		C	C/G	C
CZ	C/G		C	C	C		C	C	C/G	
DK	C/G		G	C/G	G			G	C	
DE	G		C	C	C	G			C	
EE	C/G		C	C/G	C	G	C/G	C	C	
IE	C		C	C	C	C	G		G	G
EL	C	C	C	C	C	C		C	C	G
ES	C	C	C	C	C	C	G	C/G	C/G	G
FR	C/G	C	C	C/G		C		C/G		
IT	C/G	C	C	C	C	C	C/G	C/G	C/G	C
CY	C/G	C		C/G	C		C	C/G	C/G	
LV	C		C	C	C			C	C	G
LT	C	C	C	C	C		G	C	C	
LU	C/G		C	G		G		C	C/G	C
HU	C/G		C		C	C		C/G	C	
MT	C/G	G	C/G		C	G	C	C/G	C	
NL	C/G	C		C/G	C		G			
AT	C/G	G	G		C	C	C	C	C	
PL	C	C			C		C/G	C	C/G	
PT	C/G	C	C	G	G	C	G		C/G	C/G
RO	C		C	C/G	C		C	C	C	
SI	C	C	C	C	G	C	G	C	G	C
SK	C		C	C/G	C	C	C	C	C/G	
FI	C/G		C				C	G	G	C
SE	C/G		G	C/G	G			G		
UK	C/G				C		C		C/G	
HR	C		C		C		C	C	C/G	

³⁶ <http://register.consilium.europa.eu/pdf/hu/13/st10/st10373-re01.hu13.pdf>

3. melléklet: Összefoglaló áttekintés a szociális védelmi teljesítményértékelés³⁷ szerinti „figyelemmel kísérendő szociális trendekről” – elfogadva: 2013. január

2010-2011	Jelentős romlást mutató tagállamok	Jelentős javulást mutató tagállamok
Szegénység és társadalmi kirekesztődés veszélye	Z, EE, IE, EL, ES, IT, LV, HU, MT, NL, SI, FI, SK	PL, PT, RO
Szegénységi küszöb alatt élők aránya	E, BG, CZ, EE, EL, ES, IT, HU, NL, RO, SI, SK, SE	UK, LV, LU
Súlyos anyagi nélkülözésben élők aránya	DE, IE, EL, IT, CY, LV, LU, HU, MT, NL, FI	BE, BG, ES, LT, PL, PT, RO, SK
Szinte foglalkoztatott nélküli háztartásban élők aránya (a 0-59 évesek körében)	BE, BG, DK, EE, IE, EL, ES, LT, LU, NL, SI, FI, SK	UK, RO, PT, PL
Relatív medián szegénységi rés S80/S20 arány	EE, IE, EL, IT, CY, LV, HU, AT, RO	CZ, FR, LT, LU, SK, SE
A szociális transfersek hatása a szegénység visszaszorítására	BG, EE, EL, IT, HU	LT
Szegénységi küszöb alattiak aránya a szinte foglalkoztatott nélküli háztartásban élők között	BG, EE, SK	-
Szegénységi küszöb alattiak aránya a szinte foglalkoztatott nélküli háztartásban élők között	BE, DE, EE, EL, ES, IT, HU, NL, RO, SI, SK, SE	DK, IE, CY, LV, LU, MT, PT, FI, UK
Szegénységi küszöb alattiak aránya a foglalkoztatottak körében	CZ, DE, EE, FR, IT, HU, NL, PT, RO, SI, SK, UK	BE, EL, ES, LV, LT, LU
Hosszú távú munkanélküliség aránya	BG, IE, EL, ES	-
Szegénység és társadalmi kirekesztődés veszélyének kitett gyermekek	BG, CZ, ES, IT, LV, NL, RO, SI, FI, SE	UK, PL, DE
Ifjúsági munkanélküliség aránya	PT, CY, ES, EL	BE, EE, LV, SE
Korai iskolaelhagyók	-	BG, DK, ES, CY, LU, MT, PT
Idősebb munkavállalók foglalkoztatási aránya	SI, RO, PT, CY, EL	BE, CZ, DK, DE, EE, FR, IT, LV, IT, HU, MT, NL, PL, SE
Idősek (65 év feletti) kitettsége a szegénység és a társadalmi kirekesztődés veszélyének	IE, EL, IT, LT, HU, SI, SE	BG, DK, EE, FR, CY, LV, LU, PT, RO, SK
Idősek relatív medián jövedelmének hányadosa	LT	LV, PT
Összesített jövedelempótlási arány	IE, LT	EL, ES, CY, LV, LU, PT
Lakásköltség-túlterheltségi arány	BE, BG, EE, IE, EL, PL, PT, SE	DK, RO
Egészségügyi ellátás iránti teljesítetlen igény saját bevallás szerint	BE, EE, EL, HU, RO	-

Megjegyzés: A jobb oldali táblázatban piros háttérrel vannak kiemelve a 2010–2011-es időszak figyelemmel kísérendő – vagyis a tagállamoknak több mint harmadában romló tendenciájú – szociális trendjei

³⁷ ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=9235&langId=en

